

AKADEMİ MECMÛASI

NIHÂD SÂMİ BANARLI'NIN
AZİZ HÂTIRASINA

Yıl : 3

Ekim 1974

Sayı : 4

AKADEMİ MECMUASI

•
Sâhibi

Kubbealtı Cemiyeti
adına İdare Heyeti
Başkanı

İlhan Ayverdi

•

Yazı İşleri Müdürü
Ayşe Özden

•

Müdür

Nihad Sâmî Banarlı

Yıl : 3

1 Ekim 1974

Sayı : 4

Kubbealtı Akademi Mecmûası, üç ayda bir çıkar, akademik mecmûadır.

Fiâtı 7,5, yıllık abone bedeli 30 T.L. dir. Dış ülkeler için abone bedeline posta ücreti ilâve edilir: Her sayının ücreti, Avrupa için 350 krş. Amerika için 10 lira 25 krş. tur. (Abonelerin, değişen adreslerini bildirmeleri ricâ olunur.) İlan ve reklâm, milli kültürümüze hizmet eden müesseselerden alınır; tam sahife 1500, yarım sahife 800 liradır.

Adres : Çarşıkapı, Yeniçeriler Caddesi, No. 81 İstanbul; P.K. 107 — Beyazıt. Tel. 22 95 17

Basıldığı Yer : *BATUR Matbaası*

İÇİNDEKİLER

	Sahife
Vefâtına Târih	Hâlis Erginer 4
Muhtâc Olduğumuz Mütefekkir	İlhan Ayverdi 5
Bir Atabek'in Ölümü	Sâmiha Ayverdi 7
Nihad Sâmi Banarlı'ya Mektuplar	Yahyâ Kemâl 14
İstiklâl Marşı'nın Mânâsı	Nihad Sâmi Banarlı 17
Atik-Valde'den İnen Sokakta	Yahyâ Kemâl 26
Nihad Sâmi'ye Gazel	Fâruk Nâfiz Çamlıbel 27
Talebelerinin Kaleminden	
Nihad Sâmi Banarlı :	
Sayın Nihad Sâmi Banarlı'nın Ardından	İlhâmî Ertem 28
Hocam Nihad Sâmi Bey	Doç. Dr. N. Hacıeminoğlu 29
Hocam Nihad Sâmi Banarlı	Dr. Kemâl Eraslan 30
Nihad Sâmi Banarlı	Cevat Taray 31
Aziz Hocam	Aysel Yüksel 32
Matlâsız Nazım	Prof. Dr. M. K. Bilgegil 33
Basında N. Sâmi Banarlı :	
Banarlı'nın Sırları	Ahmet Kabaklı 34
Yanamadıklarımız	Ergun Göze 36
Kültürümüzün Üç Bureu	Altan Deliorman 36
Nihad Sâmi Banarlı	Tekin Erer 37
Kaybettiğimiz Büyük Edebiyat Tarihçisi N. Sâmi Banarlı	Bilgay Esemeli 37
Kitaplar (Şiir)	N. Sâmi Banarlı 38
Aziz Hocamız N. S. Banarlı	Nermin Pekin 39
Uydurma Kelimeler Sözlüğü	Prof. Dr. F. K. Timurtaş 56
Hâşim'in Şiirlerinde Mehtap	Muhsin Ziya 59
Türk Müsikisi Bizans Aksiyonu mudur?	Ulvi Erguner 65
Kubbealtı Akademik Seminerleri	71
1972-73-74 senelerinde neşredilen yazıların indeksi	73

Nihad Sâmi Banarlı (1907 - 1974)

VEFÂTINA TÂRİH

Edebiyyâtımızın gitti Nihad Sâmi'si
O büyük ruh ne yazık oldu nihâyet bir tayf
Tâm târihini can levhine yazdım Hâlis
Eyledik gayb Nihad Sâmi Bey'i biz vâ hayf

— 1394 —
Hâlis Erginer

MUHTÂC OLDUĞUMUZ MÜTEFEKKİR

Kâinâtı idâre eden ana kaanunlar, ezelden ebede kadar değişmeden devâm eder. Var olduğundan beri bu kaanunların sırrını çözmek sevdâsında ve dâvâsında olan insan-oğlu, asırlar boyunca yaratılmışlar içinde yalnız kendisine açılan esrârı keşfede ede bugünkü kemâline erişmiştir. Lâkin önünde daha dağlar, deryâlar vardır.

Kâinat hâlâ bütün düzeni ve hârikulâde âhengi ile insanın önüne serilmiş, sırrını okuyup çözecek gözleri ve kafaları beklemektedir. Hakikat bir tek, fakat ona bakan gözler milyonlarca ve milyarlarca kerre birbirinden farklıdır. İşte değişmeyen gerçek karşısındaki bu farklılık bize muhtelif tefsirler ve görüşler getirmektedir.

İlim objektiftir, değişmeyene dayanır ama tefsiri âlimin îmânından hissiyâtından ayrı düşünülemez.

İlim, güneşin doğuş ve batış kaanunlarını, maddesini, enerjisini, zaman içindeki seyrini tesbît ederek vazifesini yapar, fakat âlim îmânlı ise bu kaanunları yapıcısına yâni ezel ve ebedin yaratıcısı olan Allâh'a, îmânsız ise tabiat düzenine bağlar. Îmânın çok kuvvetli olduğu hallerde ise varılan hakikatler, çözülen düğümler inanılanı isbât yolunda birer delîl olarak kullanılır.

Bu bakımdan dâvâ adamları, şâirler ve sanatkârlar ilmin dışına çıkmasalar da tefsirinde muhakkak hissîdirler, hattâ hissî olmaya mecburdurlar.

13 ağustos 1974 günü kaybettiğimiz edebiyat târih ve tenkitçisi Nihad Sâmî Banarlı da bir ilim, aynı zamanda dâvâ adamı idi.

Müslümanlık ve Türklüğün büyük birer ezel nasîbi olduğuna inanan ve İslâm-Türk sentezinin kudsiyetini idrâk etmiş olan Banarlı'nın Türk edebiyâtı ve tefekkür hayatındaki çalışmaları, ilmin şeref ve haysiyetine dâimâ hürmet-kâr ve sâdık kalmakla berâber, bu çifte imân etrâfında ör-gülenmişti.

Müslüman Türk'ün dünyâya bir rahmet gibi yağdığı devirlerin haşmetli havasını, üstâdı Yahyâ Kemâl'le birlikte teneffüs eden Banarlı, Cemil Meriç'in tâbiri ile "soğukkanlı bir kütüphâne adamı" olmaktan çok öteye giderek, işlediği her mevzûda bilhassa edebiyat târihi üzerindeki çalışmalarında gençlere millî hedefleri işâret etmeği gâye bilmmişti.

"Geri Kalmışlık" yükü ile omuzlarımızın çökertildiği son senelerde bu tip mütefekkilere ne kadar muhtâcız. Banarlı'nın tâbiri ile başımızı yeniden dikleştirecek olan "Millî Romantizmimiz" soğukkanlı kütüphâne adamı zihniyetiyle ve yanlış bir ilim nahvetine kapılarak millî değerlerimizi yele verenlerin değil, ilim yaparken Türk'e ve İslâm'a âit kıymetleri yakalayıp gözler önüne serenlerin gayreti ile idrâk edilecektir.

Ömrü boyunca bu yolda cehd etmiş olan Nihad Sâmî Banarlı'nın kendisine ve kendisi gibilere en çok muhtâc olduğ-u bir zamanda aramızdan ayrılması memleket irfânı için telâfisi güç bir kayıptır.

Kubbealtı Câmiası, merhum Banarlı Hoca'ya rahmet dilerken, yerinin onun irfânından feyz alanlarca doldurulmasını temennî etmekte ve devâmı husûsundaki arzûsunu, son günlerinde bile ızhâr ettiği Kubbealtı Akademi Mecmûası'nı aynı titizlikle neşre çalışmayı borç bilmektedir.

İlhan Ayverdi

BİR ATABEK'İN ÖLÜMÜ

Lâmiha Ayverdi

Bir kal'a düştü. Nihad Sâmî Banarlı'nın ölümü ile bir millî şuûr ve îman kal'ası yıkıldı.

Nihad Sâmî Banarlı denen bilgi, irfan, îman ve hamâset âbidesi, târîh ve edebiyat kültürünün dört başı mâmûr kudreti ile, millî şuûr ve millî îman kapılarını zorlayan adamdı.

O, memleket dâvâsını îman hâline getirmiş kimse, bu dâvâ yolunda içi yanan insan, Müslüman-Türk rûhunun gece gündüz sönmeyen ocağı idi. Bu yüzden de Banarlı'ya bir vatan sevdâlısı, bir vatan meczûbu dense revâdır.

O, fikir mihrâbı belirli insandı. Bu yüzden de, doğrulmuş olduğu istikaametden kıl kadar şaşmaz, inanmış olduğu dâvâ uğruna, sırasında bütün bir karşı zümre ile, sırasında ise teke tek dövüşmekten yılıp usanmazdı.

Nihad Sâmî Banarlı'nın, en genç yaşından hemen son senelerine kadar hocalık kürsüsünden gençliğin üstüne akıttığı sağlam bilgi, millî şuûr, irfan ve hattâ hikmet nasîbine, hocaların atabek sayıldığı zamanların mirâsı ve devâmı denebilir.

Banarlı, hocanın ve hocalığın yüceden yüce şerefine lezzetine varmış ve kutsiyetine inanmış insandı. Bu yüzden de O, Türk târîhini hazırlayan, cemiyete dünyâ görüşünü, insânî ve medenî yapısını veren fikir inşâcısı atabekler devrinden süzülüp gelerek, geçmişi hâle bağlayan bir atabek idi.

Müslüman-Türk terbiyesinin vekaar ve kibarlığının yaşıyan örneği olmuş bulunan Banarlı'dan, yetiştirdiği binlerce gencin ruh bünyesinde bir çizgi, bir iz, bir eser bulmak mümkündür.

Düşmana karşı en tésirli silâhın ilim ve irfan olduğuna inandığı için, cehille fakirleşmiş nesillerle karşılaşmak onu son derece tedirgin eder, ızdırıp verir, kahreylerdi. Bu yüzden de, ölümler arasında yaşıyan kimseye benzememek için, câhillerle ülfet etmekden şiddetle kaçınır ve öğreticiliği tezgâhında dokuduğu talebelerini bilgi ile sağlama alınmış bir kafa, terbiye ve disiplinle düzen bulmuş bir ruh sâhibi olmuş görmek isterdi.

Bir memleketin yükselmesinde veyâ seviye kaybetmesinde birinci derece mes'ûliyetin, maârif ordusuna düştüğü, inkâr götürmez bir gerçektir. Târihin yalan bilmez dudağı, asırlar boyu buna şahid olagelmıştır.

Dünyânın her devrinde ve hemen her kıt'asında da aynı gerçek hükmünü sürerken, el ele vermiş ve üst üste tabakalaşmış yüz yıllar içinde, hassaten Türk cemiyeti, başka milletlerin boy ölçüşemiyeceği bir sadâkat ve asabiyetle, "hoca" denen fikir ve ruh inşâcısının etrâfında peteklenip sarmaş dolaş olarak şekil ve nizam kazanmıştır.

Onun için de, tasfiyeli bir ruh yapısına ve ibâdet kabûl ettiği bir eğitim ve öğretim aşkına sâhip bulunan "hoca", talebesi için bir öğretici olduğu kadar, hayâtı boyunca müşâvir eleman, Cibrîl huyly rehber olmuş, bilhassa, kendinde çekirdek hâlinde bilkuvve mevcut bulunan prensipleri, elinin altındaki istidatların idrâkleri zemînine ekip yeşertmiş, böylece de tohum hâlindeki fikri fiile çevirmek üstünlüğüne ve irtifâ'ına yetmiştir.

İşte bu yüzden de, vasıflı ve kemâlli insan yetiştiren üstün metodlu Türk eğitimi ile el ele vermiş millî ve İslâmî prensipler, toplum içinde aktif hâle gelebilmiştir.

Bu bir zaferdir. Bin yıllık Türk târihi içindeki yükseliş ve medeniyet dinamosunu dolduran bu enerji, atabekler'in zaferidir.

Yüksek ahlâk prensiplerini, Türk'ün insânî karakterini, cihad ve hamâset rûhunu hazırlayan ve yaşatan bu mânevî zenginliği, içtimâî yapının en muhâfazakâr ve sağlam hücreleri olan âile kabuğu içinde emniyete alan, tek kelimeyle zaferini cemiyetin bütününde ifâdelendirmeye muvaffak olan atabekler'in himmeti, yalnız biz Türkler için değil, bütün dünyânın selâmeti için örnek tutulacak topsuz tüfeksiz başarılmış ve kazanılmış bir mukaddes cihaddır.

Öyle ki millî iffetin teşekkülünde, kahramanlık ve celâdetle atbaşı giden insaf ve adâletde, hele orta çağın vahşi ve zâlim savaş ahlâkına sırt çevirişde, hulâsa, Türk'ün dünyâya nam salmış beşerî ve rûhî düzeninde atabekler'in, öğrettikleri kadar örnek teşkil eden ferdi hayatları şahsî meziyet ve değerleri ile cemiyet içinde birer prototip oluşları, yükseliş asırlarımızın toplum nizamları üstüne bu gürül gürül akan feyizlerinden ve kemâllerinden ileri gelmiştir.

Böylece, hoca'nın ana-baba saygısı ile yarışan itibar, şan ve şerefi, belki de şu gök-kubbe altında eşine rastlanmayan üstünlük vasfını asırlar boyu muhâfaza etmiştir.

Bu nüfuz, vekar ve têsiri elden bırakmadığı müddetce de, Müslüman-Türk cemiyeti, gerek fütûhat gerek medeniyet yolunda dünyâya parmak ısırtmış, hükmünü, buyruğunu üç kıt'a üstüne dalga dalga yaymıştır.

Pâdişâhı, câmide bile hocasına ayağa kaldıran bu zihniyetin müteber tutulduğu zamanlarda, sadrâzamlar, krallara "Birâderim" diye hitâbedecek irtifâ ve kudret basamağına yükselmiş, aman dileyip imdâd isteyen devletlerin kralları, esir düştükleri haclı dindaşları olan hükümdarların ellerinden kurtarılacak tahtlarına iade edilmiş, Türk patronajı altına giren kavimlere ise içtimâî adâlet, vicdan hürriyeti ve iktisâdî gelişme imkânları bahşedilmiştir.

Yirminci asır garb âleminin gaddar, bencil ve alabildiğine istismarcı müstemlekecilik politikasıyla kıyaslanamayacak Türk efendiliğinin ve hâkim devlet psikolojisinin yumuşak çehresini şiddet, vahşet, zulüm ve gaddarlık gibi beşerî zaatlardan arınmış ehli tutumunu hazırlamakda, gene et-tırnak gibi, gençlikle ayrılmaz bir bütün olmuş bulunan

atabekler'in zafer payı çok büyüktür. Öyle ki, yüklü ve dolgun kafası, olgun, tasfiyeli ve kontollu rûhu ile, gençliğin maddî yapısı kadar mânevî bünyesini de şekilleyip âbideleştiren atabekler an'anesi, bugün Türk târih ve tâliinin en tebcîle ve örnek alınmaya sezâ bir kültür mirâsı olduğu kadar, kurtuluş yoludur da.

Nihad Sâmi Banarlı, bir edebiyat hocası bir edebiyat târihcisi ve değerli bir müellif olmamış, böylece, memleket irfânına kendinden hiç bir değer katmamış olsaydı da, Yahyâ Kemâl gibi son asıl Türk şiirinin âbidesi bulunan bir milli sanat kıymetini ölümden kurtarmış olmasıyla ebediyen baş tâci edilmeye değer mücâhidler safında yer almaya hak kazanmış demekdi.

Nasıl derûnî bir icbar, nasıl anlaşılmaz ve anlatılmaz bir ruh hâletidir bilinmez. Yahyâ Kemâl, hâl-i hayâtında hiçbir eserini kitap hâlinde toplayıp neşrettirmemişdir (1).

Şiirleri dahî mecmûa ve gazete sütunlarında kalmış olan büyük şâir fikir ve duygu bereketlerini sağlığında derleyip toplayarak kitap hâline getirmemişse de “fazlına ve faziletine” inandığını bildirdiği vefâlî ve sâdık talebesi Nihad

(1) Yahyâ Kemâl Beyatlı'nın kaanûnî vârislerine intikaal eden metrukâtının müstereken neşri inhisârını temin etmek yolunda Nihad Sâmi Banarlı ile İstanbul Fetih Cemiyeti Reisi Yüksek Mühendis Mimar Ekrem Hakkı Ayverdi'nin seneler süren ihlâslî ve ferâgatlı gayretlerini tâkibetmiş olanlar, her iki zâtın da bu yolda katlandıkları müşküllerin âdil şahididirler.

Yahyâ Kemâl metrukâtının kaanûnî vârisleri ile anlaşmaya varıldıktan sonra da artık eski harfleri okuyanların hemen hemen kalmadığı bir devirde, sandıklar dolusu bu tasnifsiz kağıt yığınları, teker teker Banarlı'nın elinden geçip metinler ve müsveddeler mevzûlarına göre tanzim ve tertibedilerek, tek cümlesi dahî müdâhale ve tasarrufa uğramadan, gene Nihad Sâmi Banarlı'nın büyük himmetiyle kurulmuş olan Yahyâ Kemâl Enstitüsü neşriyatı arasında memleketin irfan hayatına sunulmuştur.

Bu ilmi-edebî neşriyat faaliyetinde, liyakatiyle kendisine yardımcı olmuş bulunan Şeyma Güngör Hanım'ı da yâdetmek bir borcudur.

Sâmi Banarlı gerçekten, hocasının metrûkâtından, memleket irfânına âbide üstüne âbide dikmek fazlını ve fazîletini göstermiştir.

Birer mensur şiir zevkî taşıyan makaaleleri, hâtıraları, bilhassa yakın târihe ışık tutan mülâhaza, mütâlâa ve tesbitleri, bütün bu damla damla birikmiş zihin ve duygu hazineleri Nihad Sâmi Banarlı'nın eline geçmemiş olsaydı, Türk edebiyâtı târihinin, Yahyâ Kemâl'i bir bütün olarak hakîkî çehresiyle tanınmasına imkân olamazdı.

Sevmek, sevdiği ve inandığı dâvâ ile münâsebette ve alışverişte olmak demektir. Yahyâ Kemâl'i sevenler, sevdiklerini zanneden veyâ iddiâ eyleyenler vardır. Ancak, bir taraf iddiâda kalırken, Nihad Sâmi Banarlı, Yahyâ Kemâl'in fikir ve san'at bünyesini bir ilmî-edebî teşrih masasına yatırıp titizlikle anatomisini yapmış onbeş sene süren, geceli gündüzlü çalışmasının sonunda da Yahyâ Kemâl'in fikir ve san'at ağacı, mahsul ve meyvelerini kültür hayatımızın üstüne döker olmuştur (1).

Şunu bilmek ve itirâf etmek gerekir ki büyük şâirin metrûkâtı, Banarlı gibi uzun yıllar onun san'atı ve fikriyâtı çevresinde haşır neşir olmuş kifâyetli ve kudretli bir otorite tarafından ele alınmamış olsaydı, o pâre pâre, didik didik kâğıt parçacıklarından, ilmî esaslara uyarak şâheserler meydana getirmek muhâl ender-muhâl idi.

Bir de sâhasının ciddî ve sağlam söz sâhibi olduğu kadar, ihlâs ve îmanla da kendini sipere almış bir inanmış olan Banarlı'nın, bu olmazları oldurmakdaki gaayesini yalnız, hocasına bağlılık ve hayranlıkla izah mümkün değildir.

O, Yahyâ Kemâl gibi voltajı çok yüksek bir şâirin, Türk

(1) Yahyâ Kemâl'in vefâtından sonra Nihad Sâmi Banarlı tarafından şâirin neşredilen ve edilecek olan eserleri:

Yahyâ Kemâl'in neşredilmiş eserleri: Kendi Gök Kubbemiz; Eski Şiirin Rüzgârıyla; Rubâiler; Azîz İstanbul; Eğil Dağlar; Siyâsî Hikâyeler; Siyâsî ve Edebî Portreler; Edebiyâta Dâir; Çocukluğum, Gençliğim, Siyâsî ve Edebî Hâtıralarım;

Neşrolunacak yeni eserleri: (Târih Musâhabeleri), (İspanya'ya Dâir Makaaleler ve Bitmemiş Şiirler), (Mektuplar).

târîhinin en az bin yıllık sahîfeleri arasından toplayıp san'atı kadehine koyduğu celâdet ve hamâset mâcerâlarının muhteşem heyecan ve îmânını, Türk milletine de tatdırmak istiyordu.

İstiyordu. Zîrâ şâirin aşk sınırına dayanmış lirizminde, Türk milletine bir: "Uyan!" işâreti vardı.

İşte onun içindir ki Nihad Sâmi Banarlı, hocasının, çetrefil ve âdetâ birer bilmece dilsizliği ile susmakda olan sandığının önüne diz çökerek, o altından kalkılmaz yükü bir ibâdet huşûu ile sırtladı, taşıdı ve bilmeceleri ilim anahtarıyla çözüp Türk milletinin irfan hayâtına aksettirdi.

Acıklı, belki de kasıtlı bir ihmâl ile, şâirin yüzüstü bırakmış olduğu bütün o perâkende ve dağınık yazılar, Yahyâ Kemâl'in fikriyâtı ummânında kulaç atmasını bilmiyenleri muhakkak ki boğardı. Ammâ Nihad Sâmi Banarlı Yahyâ Kemâl'in düşünce ve san'at deryâsında yüzmesini bilen adamdı. Öylesine bilen adamdı ki, güreştiği hırçın ve coşkun dalgalara rağmen, dalıp dalıp derinlerden yakaladığı cevherler arasında, onun san'atı kadar bu san'ata zemîn hazırlayan dünyâ görüşünü, iliklerine işlemiş îmânının ana çizgilerini bulup çıkarmanın da üstesinden geldi.

Nihad Sâmi Banarlı, Yahyâ Kemâl'in metrûkâtı sandığının başına oturmadan evvel, şâirin çok taraflı, bir o kadar da kapalı iç bünyesinin mü'min yüzünü hemen hemen bilen yok gibiydi. Zîrâ büyük san'atkâr, hayâtı boyunca derûnî mâcerâsının yüzünü "gâv-ı bahrî"nin sâhillere bıraktığı mücevherleri çamurla sıvayanlar gibi, açığa vurmaktan itinâ ile kaçınmış, hattâ kaçınmaktan da öte bir asabiyetle yârdan da ağyardan da gizleyip saklamışdı.

Ancak bu saklanan sır, sandıklardan çıkıp Yahyâ Kemâl Enstitüsü'nün serî neşriyâtıyla, güzel yüzünden peçeyi kaldırınca, san'atkârı idâre eden, ona, belki kendinin dahî bilemediği çocukluk yıllarından bu yana, şevk ve heyecan gücü olmuş bulunan gerçek kaynak da böylece meydana çıkmış oldu.

Yoksa, Enstitü neşriyâtı başlayıp, sır, sırlığını henüz kaybetmeden, şâirin ölümüyle berâber, sol ideolojilerin poli-

tıkacı edebiyatçıları, onu da kendileri gibi bir ate, millî söyleyişleri mânevî heyecandan kuvvet almamış bulunan inançsız, kupkuru bir şâir olarak damgalama kampanyasına başlamışlardı bile.

İşte Nihad Sâmi Banarlı, Yahyâ Kemâl denen vatan, iman ve aşk şâirinin, ezel anasının südüyle beslenmiş müstesnâ bahtlılardan olduğunu, kendi dilinden ve elinden döken vesikaların ve fotokopilerin şehâdetiyle ortaya koydu. Böylece de hocasını, hâlde ve gelecekte, hiç bir kasıtlı hücumun yerinden oynatamayacağı tahtına çıkarıp oturtdu.

Memleket gençliğinin, bugüne kadar Nihad Sâmi Banarlı'nın elinden bir yudum irfan suyu dahî içmemiş olsa, onun Yahyâ Kemâl gibi bir vatan şâirini mânevî ölümden kurtarmış olmasının şükrânını ebediyyen unutmaması gerekir.

Ey bütün atabek'ler, Beyatlı'lar, Banarlı'lar! Türk târihi ve Türk'ün düşman kını ile kan ağlayan yüreği, size minnet duyuyor, sizi çağırıyor, sizi istiyor...!

Bir mânâda öldünüz. Ammâ fikrinizle, imânınızla, san'atınızla yaşıyorsunuz. Bu fikir, bu iman, bu san'at dirilip çoğalıp geri gelsin... Türk milleti, mânevî zürriyetinizi bekliyor. Gönül vereceği, gönlüne gireceği sizi, siz atabekler'i bin can ile gözlüyor, bin can ile istiyor!.

YAHYÂ KEMÂL'DEN DÜŞÜNCELER

— YAHYÂ KEMÂL'IN NİHAD SÂMÎ BANARLI'YA MEKTUPLARI —

Yahyâ Kemâl, ileride kendisini devâm ettirip yeni nesle aktaracak, senelerini onun eserlerinin büyük bir titizlikle hazırlanmasına hasredecek olan Nihad Sâmi Banarlı'nın kıymetini dâima takdir ve çalışmalarını teşvik etmiştir. Bu takdir, alâka ve dostluk sohbetlerindeki iltifatlarından başka Banarlı'ya yazdığı mektuplarda da açıkça belli olmaktadır. Bunlardan Yahyâ Kemâl Enstitüsü Mecmûası I. de neşredilen 3 tanesi aşağıya alınmıştır. Birincideki "güzel telifiniz" sözleri Nihad Sâmi Banarlı'nın hâlen Millî Eğitim Bakanlığı'nca ikinci baskısı yapılmakta olan "Resimli Türk Edebiyatı" eseri için kullanılmıştır.

I

KARAÇİ BÜYÜKELÇİLİĞİ

Palace Hôtel - Karachi
15 Haziran 1948, Karaçi

Aziz Nihad Sâmi;

Burada sizi düşünmediğim, anmadığım bir gün yoktur. Benim kötü bir huyum vardır: Sevdiklerime özlediğim gibi uzun mektuplar yazmak emelimdir; bunda dâimâ gecikirim. Aramızda bu muhâberesizlik bundan çıktı.

Sizden ayrıldığımdan beri kim bilir güzel telifinizin ne canlı sahifeleri çıktı. Bu sahifelerle gençlerin hayâline, kal-

bine, idrâkine bütün vatani ve kudsî milliyetimizi nakş ediyorsunuz.

Vatani ve milliyetimizi sevmekten fazla bir meziyetiniz var; sevmeyi biliyorsunuz, bilerek sevmek dersini veriyorsunuz. Bu son yirmi senede her gün biraz daha bilerek sevmeye alıştığımızdan beri iş ne kadar değişti. Âh bu vâdide ne kadar geç kalmışız.

Bu ilk mektubum size biraz kısa oldu. Bu akşam buradan Amerikan tayyâresiyle bir yolcu gidiyor; onun, sizin nâminize, İstanbul'dan postaya verebilmesi için çarçabuk kuraladım. Buranın binbir zahmeti arasında bir de hava postalarının muntazam mektup getirmemesi var.

Bana mektup yazarsanız mutlaka tayyâre postasına veriniz. Başka türlü aylarca gelmez.

Hasretle, hürmetle, muhabbetle gözlerinizden öperim.

Yahyâ Kemâl Beyatlı

II

KARAÇİ BÜYÜKELÇİLİĞİ

Palace Hôtel - Karachi
10 Temmuz 1948, Karaçi

Hâlis Türk oğlu, azîz ve yüksek yaratılışlı muhibbim Nihad Banarlı;

Güzel ve her zaman olduğu gibi, millî hava ile dolu mektubunuzu aldım. Birkaç defâ okudum. Teselliye ihtiyacım olduğu dakikalarda tekrar okuyacağım.

Yalnız Boğaziçi'nin iki sâhil topraklarında vatanın ruhunu uyandıрмаğa çalışılmış mısralar, sizin kudretinizde bir anlayan buldukları için ne kadar mes'ûddurlar. Siz bu mısraları bana tekrâr ettikçe ben onları başka bir duyuşla okuyorum; onları daha iyi anlıyorum. Bu mısralar ne kadar tâlihlidirler.

“Yalnız Boğaziçi'nin” dedim. Âh keşki vatanın her tarafının, Anadolu'nun, Rumeli'nin, Adalar'ımızın birçok köşelcrini böyle tegannî edebilseydik. Lâkin bilirsiniz ki, bu şiir cevheri de pek nâdir bir şeydir; okkayla, batmanla bu-

lunmuyor. Kanlıca'nın ihtiyarlarına dâir bir mısra bâzan Kanlıca'da bulunuyor. Bütün vatan olabiliyor. Üsküb'ün "Yıldırım Bâyezid Han diyârı..." olduğu ancak bu dört kelimeli söyleyişten anlaşılabilir. Yalnız Üsküb değil, Yıldırım Bâyezid Han da bu dört kelimenin kılıcından parıldarsa parıldayabiliyor.

Galibâ şiir eskiden ve yeniden, dâimâ söyleyişten ibâretti.

Halk Evi'nde verdiğiniz konferansta gençlerimizin emsâlsiz heyecânından bahsetmişsiniz. Bu heyecan sizin rûhunuzun akisleriydi. Şüphesiz başka biri bu têsiri hâsıl edemezdi.

Ben Eylöl ortalarında gelmek için müsâade istiyeceğim. Galibâ o zaman görüşeceğiz. Vatana, millete,, size, hepinize kavuşacağım.

Orhan Şâik'in ve Adsız'ın hasretle gözlerinden öperim. Sizi hürmet ve hasretle kucaklarım, aziz muhibbim.

Yahyâ Kemâl Beyatlı

III

2 Aralık 1956 Pazar, Sabah

Aziz Banarlı,

Bu akşam bizim doğum yıl dönümünün, arkadaşlar arasında mâlum toplantısını yapıyoruz. Size diğer arkadaşlar haber vereceklerini söylemekle berâber, belki adresinizi bulmamışlardır diye şüphelendim. Sizsiz bu toplantı olamazdı. Gelmeniz mutlakaa lâzımdır. Onun için sabah erken evinize adam göndermeğe lüzum gördüm.

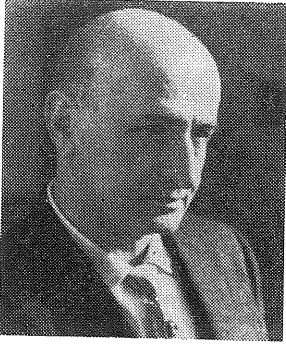
Toplantı, Pangaltı'da, eski Harbiye Mektebi'nin karşısında (Faço) Lokantası'nda olacaktır.

— Faço — Akşam saat altıda.

Gözlerinizden öperim.

Mektubumu götüren çocuğa bir satırlık mektup veriniz ki bu kâğıdımı aldığınızı anlayayım.

Hayrânınız
Yahyâ Kemâl

İSTİKLÂL MARŞI'NIN MÂNÂSİ

Nihad Sâmi BANARLI

Nihad Sâmi Banarlı, Türk Milletindeki istiklâl şuûruna dâimâ vecd hâlinde bir hayranlık duymakta, İstiklâl Marşı'mızı takdîr ve tebcil edenlerin başında gelmekte idi. Bu mevzûdaki his ve fikirlerini tekrar tekrar işler, asıl duygularını belirtmek için vesile arardı.

İstiklâl Marşı hakkındaki yazılarından en sevdiği ve mecmûamızda neşrini arzu ettiği bir tânesini aziz hâtırasını yâd için, okuyucularımıza takdim ediyoruz.

Mehmed Âkif gibi, demir irâdeli, sağlam karakterli, geniş kültürlü, büyük bir îman adamı yetiştirmiş olmamızı çekemiyenler çoktur. Âkif, eğer Bûlbûl şiirini, Çanakkale Şehitleri'ni, hele İstiklâl Marşı'nı söylememiş olsaydı, bugünkü muârizları, ona hücumu belki de lüzumsuz görürlerdi.

Fakat, büyük bir milletin millî ve dînî îmânını ebediyen ayakta tutacak kudretteki böyle şiirleridir ki Âkif'in üzerine sürekli şimşek çeken dil, sanat ve îman âbideleri olmuştur.

Millî ve dînî terbiyesini müsbet ilimle bütünlemiş; iki Doğu, bir de Batı dilini anadili ölçüsünde öğrenmiş ve bu sağlam vâsıtalarla geniş bir kültür ve tefekkür seviyesine varmış bu yıkılmaz şâire atılan kayaların asıl hedefi budur.

Gerçi Âkif'e doğru birbirini iterek koşan kin ve gazez dalgaları, onun, sanat ve îman dünyâımıza dikilmiş mânevî heykelinin dizlerine bile çıkmış değildir. Çünkü iri kaya-

lar, kendilerine saldıran dalgaları, bulanık ve köpürmüş de olsalar, söndürür ve yine temiz kalırlar.

Milletleri millet yapan büyük adamları, o milletin genç nesillerinin gözünden düşürmek, maddî ve mânevî ihtilâllerin eski ve eskimiş taktığıdır. Bu taktik hemen her memlekette ergeç mağlûp olduğu halde yine de düştüğü yerde yangın çıkarmasını bilir.

İstiklâl Marşı'nın her fırsatta, her millî heyecan ânında coşkunlukla söylenir ölümsüzlüğü, Âkif düşmanlarını mağlûp eden hâdisedir. Onun, üzerine en çok şimşek çeken şiiri, bu marş manzûmesidir. Millî vicdâna yerleşmiş bu târihi manzûmeyi ne yapıp yapıp değiştirmek isteyenlerin de asıl sebebi budur: İstiklâl Marşı'nın, millete ve millî vicdâna çok yakışması...

Çünkü İstiklâl Marşı güzeldir. Bu güzellik önce, onun sağlam ve yüksek mânâsındadır; bu mânânın, her bakımdan çok incelmış, çok yükselmiş, güzel sesli, erkek sesli bir Türkçe ile haykırılmış olmasındadır.

İşte, hatırlayanlar olacaktır ki 1950 senesinde İstiklâl Marşı'na bir hücum kampanyası açılmıştı: Bu marşın bilhassa ilk iki mısraı, mânâsızlık ve mantıksızlıkla suçlanıyordu.

— Bir millî marş başında, Türk milletine nasıl olur da “Korkma!” denebilirdi? Bu millet, esâsen korku bilmez millettir. Hele, şafaklarda yüzmek; şafaklar gibi, gittikçe ağırlaşması, aydınlanması mukadder bir doğuş zamanını, sönme korkusu ile birleştirmek ne büyük mantıksızlıktır?

Hücumlar, gün geçtikçe tam bir saygısızlık ölçüsü alıyordu. Bu marş çok seven, onu anlayan, yıllarıyla onunla heyecanlanmış hattâ onunla istiklâl kazanmış bir milletin çocuklarına bu marş jurnal ediliyordu.

28 Ocak 1950 de Hürriyet gazetesinde bir yazı çıktı. Adı, İstiklâl Marşı'nın Mânâsı idi. Bu yazı, hayır diyordu, yanlışlıyorsunuz. Bu marş sizin sandığınız mânâda veya mânâsızlıkta değildir. Aksine, Türkçenin bütün inceliklerini bilen bir şâir tarafından, tam bir lisan sağlamlığı içinde söylenmiştir.

Aynı yazıda bu “karşı iddiâ”, isbât ediliyor, bunun için de kelimelerin, bilinmesi zarûrî mânâları veriliyordu.

Bu yazı, büyük kampanyayı uzun müddet susturdu. Fakat aradan 16 sene geçti. Zaman, yine yıkıcı emellerin kafasınca işledi. Bu zaman içinde en şiddetle yıkılan âbide Türkçe oldu. Yıkıcı ve uydurma dil akımı, Türkçe’nin yalnız kelimesini, yalnız cümlesini değil, bütün mantığını taktakladı. Bu arada İstiklâl Marşı da bir başka dille söylenmiş gibi, günün yıkık Türkçe’sinden uzakta kaldı. Bugün bu âbide marşın en mühim mıs râlarının mânâsını tekrar yazmak, hem de daha izahlı yazmak mühim vâzife oldu.

Bu yazı, şimdi o vazîfeyi yerine getiriyor:

Her dilin, bir takım söz ve söyleyiş incelikleri vardır; dilin dehâsından ve asırlarca işlenmesinden doğan ifâde sırları vardır. Dillerde anahtar kelimeler vardır ki mânâsı nice iz’âna kapalı cümlelerin ve mıs râların hazînesini açar. Bunun için o dildeki umûmî üslûbu, dilin yapısını, cümle ve mıs râ mîmârîsini, kelimelerin târîhini, kısaca o dili iyi bilmek gerekir. Böyle bir bilgi, bilhassa dili öğrenme yanında ve durumunda olanlara husûsî bir okuma metodu ile öğretilir. Metodun ilk şartı kelimeleri bilmek ve onlara büyük kıymet vererek yetiştirmektir. Diller, asırlarca, en çok ses bakımından güzelleşip tekâmül ettikleri için de okumanın diğer büyük bir şartı kelimelerden yükselen sesi duymaktır. Böyle bir görüş ve anlayışla okunduğu takdirde, **İstiklâl Marşı’nın**, kapalı hattâ mânâsız sanılan nice mıs râları, güneş ışığında parıldar. Bir mektepte okumadıkları hâlde, Türk saz şiirinden, mâni, koşma, destan ve türkülerden yükselen sesi duymaya alışık oldukları için, okumamış Türk halkının böyle sözlerdeki mânâyı sezmeleri çok defâ okumuşlardan daha sağlam bir irfan temeline dayanır.

İstiklâl Marşı, 1921 yılında yazılmıştır. Bu târihte Anadolu’nun nice şehri düşman işgalindeydi. Muazzam bir imparatorluğu dört yılda kaybeden Türk milletinin istiklâli tehlikede idi. Yunanlılar, Batı Anadolu’da ancak Yunan or-

dusuna mahsus, vahşî bir üslûpla ilerliyorlardı. Türk orduları henüz derlenip toparlanmış değildi.

Bu hengâme içinde geleceğe ümidle bakmak çok zordu. Buna rağmen Mehmed Âkif, Türk milletinin geleceğinden ve Türk imânının zaferinden ümidini kesmeyen bir duygu içindeydi. İstiklâl Marşı'nda söylediği:

**Garb'in âfâkını sarmışsa çelik zırhlı dıvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var!**

inancıyla doluydu. Türk askerindeki bu millî ve dinî imânı, O, daha Çanakkale Şehitleri için söylediği âbide şiir'in duygularıyla dolup taşıdığı zamanlarda görmüştü.

İstiklâl Harbi başlayınca, belki de en müslümanımız olduğu halde Âkif, Halife'nin emrini, şeyhülislâm'ın fetvâsını dinlemiyerek Anadolu'ya koştu. İstanbul'dan Ankara'ya kadar hemen hemen yürüyerek gitti. Giderken de inandığı milletini daha yakından gördü ve her yerde onu coşturacak sözler söyledi, va'azlar verdi.

Aynı günlerde vatan topraklarını adım adım dolaşmaktan doğan bir cesâretle bu topraklara :

**Ey benim her taşı bir mâbed-i iman yurdum,
Seni er geç bana bir gün verecek mâbûdum!**

diye seslenen O'ydu.

Sonra, Bursa şehri düşünce, Bülbül şiirini yazdı. O kadar rûhânî bir fetih ve kuruluş şehrinin; bir câmiler ve türbeler diyârının düşman eline geçmesi yürekler acısıydı. Üstelik, bir Yunan subayı, Bursa'da Sultan Osman'ın Türbesi kubbesine çıkarak Osmanlı Devleti'nin kurucusuna hakâret savarmıştı.

Böyle bir ıztıraptan doğan Bülbül şiirinde yalnız ıztırâbın ve şiirin yüceliği değil, aynı zamanda Türkçe'nin sırları vardı. Bu şiirde Türk dili'nin, canlı varlıkmiş gibi, ıztırapdan inleyen sesi duyuluyordu. Şiirin:

**Eşin var, âşîyânın var, bahârın var ki beklerdin,
Kıyâmetler koparmak neydi, ey bülbül, nedir derdin?**

O zümrüd tahta kondun, bir semâvî saltanat kurdun,
Cihânın yurdu hep çiğnense çiğnenmez senin yurdun!
Bu gün bir yemyeşil vâdî, yarın bir kıpkızıl gülşen,
Gezersin, hânümânın şen, için şen, kâinâtın şen.
Neden öyleyse mâtemlerle eyyâmın perîşandır,
Niçin bir katracık göğsünde bir umman hurûşandır?

gibi mısralardan yükselen sesleri farkedendenler hemen duyarlar ki bu şiirde kelimeler ağlıyor. Bu ağlayış, Bülbül şiirini meydana getiren kelimelerin nice hecelerinde ısrarla tekrarlanan in, in, un, in, in seslerinin âhengindedir.

Türkçe'nin sırlarından olan böyle alliterasyon'ların yine böyle şiirlere bilerek değil de kendiliğinden gelip sıralanması, ancak dilin dehâsını kavramış büyük şâirlerin eserlerinde görülen mazhariyyettir.

İşte Türkçeyi, bir şehrimizin kaybı için böylesine inle-ten büyük şâir, birgün bu milletin ve bu vatanın istiklâli için şiir söylesse bu şiir elbette o ulvî heyecâna yakışacaktı.

Nitekim öyle oldu:

O günlerin ıztırâbı, sonsuzdu. Millet kan ağlıyordu. Bakışlar, nerde bir al görseler, şiddetle ürperiyor, her alı bayrak sanıp onun geleceğinden endişe duyuyordu: Acabâ bütün Balkanlarda, Kafkaslarda ve dünkü yurdun daha nice ülkelerinde ve adalarında olduğu gibi, bu bayrak, anavatan da bir gün sönecek miydi?

Bir milletin bütün gönülleri bu en büyük azâb içinde iken, yurdda yine akşamlar oluyordu. Yine ufuklarda bayrak renkleri yanıyor ve sonra sönüyordu. Bir gurûb ufku-na bakan gözler; önce hiç sönmiyecek sanılan bu al renk tûfanları kısa zamanda yok olup da yerini karanlıklar sarınca, ister istemez, aynı sızıyı duyuyordu:

— Acabâ albayrağın sonu da böylece sönmek midir?

İşte Mehmed Âkif'in İstiklâl Marşı'nda yükselen erkek sesi, vatan semâlarında böyle zamanda gürledi:

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak!

Neden?

Çünkü korkmak, her zaman ödü patlamak mânâsında

değildir. Korkmak, çoğu zaman, asıl bir his, bir endişe'dir: "Çocuğun, çok ateşi var, doktor, korkuyorum!,, diyen bir annenin asıl korkusu gibi...

Bir tren istasyonunda, bir uçak alanında tren veyâ uçak gelmeyip de yolları kar, ufukları karanlıklar sarınca: "— Geciktiler, yolda kalmalarından, bir kazâyâ uğramalarından korkuyorum!,, diyenler, hiçbir zaman bu sözü can korkusuyla söylemiş değillerdir.

Demek ki korku, her zaman ödlelik değil, çoğu zaman bir fazilet, bir asıl his, bir endişe'dir.

İstiklâl Marşı şâiri ise, büyük milletine seslenerek, şunu söylüyor:

"— Senin için bu endişe de yoktur. Batı ufuklarını kaplayan bu al renk sönebilir. Hattâ sönecektir. Çünkü onun ardında bu rengin sönmemesi için, kanının son damlasını vermekten çekinmeyen, büyük bir millet yoktur. Rengi, şafak renginde alevlenen al sancak ise sönmez! Çünkü onun sönmesi için bu yurdun üzerinde tek bir tüter ocak kalması, tek bir âile, tek bir Türk kalıncaya kadar, bütün Türk milletinin millet hâlinde ölmesi lâzımdır.

Bu da mümkün değildir.

Ancak, İstiklâl Marşı'nın daha ilk mıs râlarında bu mânâ olduğunu anlamak için bu mıs râlardaki kelimelerin mânâsını iyi bilmek lâzımdır. Çünkü Marş'ın ilk mıs râındaki şafak kelimesi, orada, bugünkü yaygın mânâsında değildir. Orda şafak, kendi hakîkî mânâsında kullanılmıştır. Buna göre şafak "Gün doğmadan önce doğu ufkunda beliren kızıl aydınlık,, değil, bunun tam aksine "Güneş battıktan sonra batı ufkunda kalan al aydınlık,, demektir. Kısaca, şafak, bu mıs râda sabah değil, akşamdır; güneşin doğuşunu değil, batışını anlatır.

Bunun içindir ki güneş doğarken endişe'ye kapılmayan gönüller, o ızdırıp yıllarında güneş batarken bu endişe'yi bütün şiddetiyle duymuşlardır. Demek ki mes'ele, her şeyden önce kelimenin mânâsındadır.

Bize, burada kelimenin akşam ve gurûb mânâsını dü-

şündüren diğer “anahtar kelime,, sönme sözüdür: Çünkü ancak akşam şafağıdır ki gittikçe söner. Sabah şafağı ise, gittikçe sönme şöyle dursun, gittikçe aydınlanır. O halde burada şafak, yerini karanlıklar alan, yâni sönen şafaktır. Düşünmek lâzımdır ki Mehmed Âkif gibi, dilin rûhuna mantığına kuvvetle nüfûz etmiş bir büyük şâir, böyle ciddi ve mütekâsif bir söyleyişte boş ve mânâsız bir kelime kullanamaz. Hattâ yüzmek sözünü bile. Çünkü yüzmek fiilinin Türkçedeki mânâlarından biri, su üstünde durmaksa, diğer bir mânâsı da bir bolluk ifâdesidir: Filân kimse servet içinde yüzüyor, diyenlerin söylemek istedikleri, servetin bolluğudur.

İstiklâl Marşı’nda Âkif, bu kelime ile, akşam ufkunda duran al rengin bolluğunu belirtmiş, şiirinde çok zengin bir gurûb tablosu çizmiştir.

Şafak kelimesinin, Türkçede gurûb mânâsında yâni ufuktaki akşam kızılığı için hiç kullanılmadığı iddiası yanlıştır. Evvelce bir yazımızda daha belirttiğimiz gibi, (Şafak Sözüne Dâir, Hürriyet, 6 Şubat 1960) bu kelime öteden beri Türkçede akşam kızılığı mânâsında kullanılmıştır. Şâir Bâki’nin bir Ramazan ayının ilk görünüşü için söylediği kasîdenin:

Dehr bir şâh-ı spend urdu felek micmerine
Meh-i nev sanma şafakdâ görünen zâr ü nizâr

beytinde yâhut Şeyh Galib’in :

Çeşm-i sevdâ-zedeyê eşkim edüb hûn-ı şafak
Renginê şâm-ı gamın ben de boyandım bu gece

söyleyişinde şafak, akşam kızılığıdır.

İstiklâl Marşı’nın her kıt’ası üzerinde durmak, sözü fazla uzatmak olur. Fakat bir şiirin zevkine varmak için sesinin bilinmesi ne kadar lüzumludur. Meselâ İstiklâl Marşı’nın şu dördüncü mısraı :

O benimdir, o benim milletimindir ancak!

nasıl okunacak? Bilhassa “benim milletimindir,, sözü nasıl söylenecek? O “benim milletimindir,, mi? Yoksa O benim “milletimindir,, mi? Bir çokları bunu ikinci sesle söylüyor ki doğrusu birinci söyleyiştir. Neden? Bunu o tarzda birkaç defâ söyleyince sebebi de mânâsı da çok iyi anlaşılır.

Burada ehemmiyetle belirtmek ve tekrarlamak yerinde olur ki Türk İstiklâl Marşı, gerek söz gerek şiir kalitesi bakımından yeryüzündeki millî marşların hiç birisiyle ölçülemeyecek kadar üstün ve zengin mânâlı bir şiirdir. Bu marşı, Türk milleti gibi, hükümrân olmak için yaratılmış bir milletin bir gün bir İstiklâl Harbi yapmasındaki büyük te-zâdı çok iyi kavramış bir şâir söylemiştir.

Bu marşın :

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?

Şühedâ fışkıracak, toprağı sıksan, şühedâ!

gibi mıs râları, şiir ve mıs râ hâline konulmuş, dokuz asırlık, bütün bir Türk târihi ve bütün bir Türkiye toprağı'dır. Bu kadar büyük bir târihi ve bu kadar mukaddes bir vatani bu derece kuvvetli iki mıs râ içine sığdıran bir şâir, milleti tarafından ne ölçüde sevilse ve övülse lâıktır.

Aynı marşın :

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım!

Hangi çılgın bana zencir vuracakmış? Şaşarım!

Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,

Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım!

mıs râları, bir tedâi güzelliğiyle de olsa, Ergenekon Türklerini hatırlatır; târihde dağ yırtmış bir millet olmanın hâtırası-nı ve gurûrunu tâzeler. Yine aynı şiirin:

Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir îmânı boğar,

Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

mıs râları da çoğu zaman hem yanlış anlaşılıyor hem de yanlış okunuyor. Bir kere, buradaki “ulusun,, kelimesi, “yüce-sin, büyüsun,, mânâsında değildir. Bu söz: “Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar (bırak) ulusun (dursun). Merâk etme, o tek dişi kalmış canavar, böyle bir îmânı bo-ğamaz!,, mânâsındadır.

Âkif'in burada, medeniyete hücum ettiğini ileri sürerek, onu bir medeniyet düşmanı göstermeğe kalkanlara gelince, bunlar eğer çok câhil değillerse ne yaptıklarını bile bile kötü iş yapanlardır.

Bunlar, o yıllarda İngiliz, Fransız, İtalyan hele Yunan işgaali altındaki Türk illerinin yaşadığı ızdırâbı bir an bile duymamış olanlardır. Hele, Yunanlıların: "Biz Anadolu'ya medeniyet götürüyoruz!,, diye dünyâ ölçüsünde yaptıkları yaygarayı, ne dışarıdan ne de içlerinde duymamışlardır ¹.

Çanakkale'de dize getiremedikleri Türk kudreğini, müt-tefiklerimizin mağlûp olmalarıyla yendiklerini sanan işgal kuvvetlerinin medeniyetleri kadar, Anadolu'da yapmadık zulüm bırakmayan "Yunan medeniyeti,, (!) için de Mehmed Âkif, hakîkatte çok nâzik bir lisan kullanmıştır.

İstiklâl Marşı'nın ilk mısırânda şafak, akşam kızılığî mânâsında ise de bu kelime, aynı marşın son kıt'asında, bu sefer, sabah penbeliği ve gittikçe ağaran şafak mânâsındadır.

Böylelikle şâir, İstiklâl Harbi'nin başlangıcında al rengin gurûbu ihtimâliyle muztarip gönüllere cesâret verir; ikinci kullanışta ise onun bir sabah şafağı gibi parlayışındaki neş'eyi bir müjde gibi söyler. Şu demek ki bu şiir, büyük bir imânın kıt'a kıt'a kuvvetlenmesi ve en kuvvetli kıt'ayla sona ermesi şeklinde, yüksek bir kompozisyonudur:

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!

Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.

Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl.

Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet,

Hakkıdır hakka tapan milletimin İstiklâl!

sözleri, onun, istiklâl bir ümidken bile buna ne çok ve ne haklı olarak inandığını gösterir. Şâirin burada kullandığı ırkıma sözü de ayrıca mânâlıdır. Çünkü başlangıçta islâmî bir ümmet şâiri vazîfesini yüklenen Mehmed Âkif, giderek, islâmî Türk milliyetçiliği diyebileceğimiz bir imânın yegâne büyük şâiri olmuştu.

¹ Bunu duymak ve öğrenmek için şimdi, şu esere bakılmalıdır: Yahyâ Kemâl, Eğil Dağlar, Yahyâ Kemâl Enstitüsü neşriyatı, İst. 1966.

ATİK-VALDE'DEN İNEN SOKAKTA

— Nihad Sâmî Banarlı'ya —

İftardan önce gittim Atik-Valde semtine,
Kaç def'a geçtiğim bu sokaklar, bugün yine,
Sessizdiler. Fakat Ramazan mâneviyyeti
Bir tatlı intizâra çevirmiş sükûneti;
Semtin oruçlu halkı, süzülmüş benizliler,
Sessizce çarşıdan dönüyorlar birer birer;
Bakkalda bekleyen fıkârâ kızcağızları
Az çok yakında sezdiriyor top ve iftarı.
Meydanda kimse kalmadı artık bütün bütün;
Bir top gürültüsüyle bu sâhilde bitti gün.
Top gürleyip oruç bozulan lâhzadan beri,
Bir nurlu neş'e kapladı kerpiçten evleri.
Yârab nasıl ferahlı bu âlem, nasıl temiz.

Tenhâ sokakta kaldım oruçsuz ve neş'esiz.
Yurdun bu iftarından uzak kalmanın gamı
Hadsiz yaşattı rûhuma bir gurbet akşamı.
Bir tek düşünce oldu tesellî bu derdime:
Az çok ferahladım ve dedim kendi kendime:
"Onlardan ayrılış bana her an üzüntüdür;
Mâdem ki böyle duygularım kaldı, çok şükür."

Yahyâ Kemâl

NIHAD SÂMÎ'YE GAZEL

Hazân ersin de bûlbûl duymasın gün görmesin canlar
Açılmış gonce kalsın gülşen-i hâtırdâ cânanlar

Gönüller düşmesin vehmiyle hüzn-âbâd-ı sermâya
Gezer meclis be-meclis lâ'ezâr û sünbûlistanlar

Olur çeşm-i gazâlân leyl-i bî mehtâba âvîze
Verir bir serv-i sîmînden nişan serv-i hırâmanlar

Süzülsün pâ-yı Leylâ haymeden vâdiye bir kerre
Kalır mahsûd-ı cennet kârban geçmez beyâbanlar

Hazân ermek değil Fârûk fasl-i zemherir olsa
Kapanmaz şerhalardır çâk çâk olmuş giribanlar

FARÛK NÂFİZ ÇAMLIBEL

TALEBELERİNİN KALEMİNDEN

— NİHAD SÂMÎ BANARLI —

N.S. Banarlı'nın elim vefâtı, kendisini seven milliyetçi muhitlerde ve talebeleri arasında derin bir teessür uyandırmış, basında Tercüman, Orta Doğu, Hürriyet, Hür Anadolu, Son Havadis, Dünya, Sabah gazetelerinde ve edebiyat ve fikir mecmûalarında merhum hakkında muhtelif yazılar çıkmıştır.

Bu yazıları ve talebelerinden aldığımız mektup ve makaleleri, ancak sahifelerimizin müsadresi nisbetinde okuyucularımıza nakledebiliyoruz.

Neşredemediklerimiz için, sâhiplerinden özür dileriz.

Sayın Nihad Sâmi Banarlı'nın ardından :

Ortaokulu bitirip liseye başlamıştık. Heyecanla yeni okuyacağımız dersleri bekliyorduk.. Edebiyat dersi saati gelmişti.. Genç bir öğretmen içeri girdi... Kendini tanıttı. Nihad Sâmi Banarlı... Giyimindeki zarâfet, davranışlarındaki incelik ve nezâket, sesinin hafif tonundaki tatlılık, mevzûu takdim edişindeki vukuf ve mahâretle hepimizi büyülemişti... Kısa süre sonra, Nihad Sâmi Banarlı, bütün okulun sevgilisi oldu.. Bunun için, kendisinden gelen hiç bir istek, tertip, organizasyon ve zorlama yoktu.

İnceliği, nezâketi, ciddiyeti, samîmiyeti ders takdimindeki kaabiliyeti, mevzûları işlemekteki bilgi ve ustalığı bütün talebeleri kendisine hayran bırakmaktaydı.. Hepimiz, teneffüslerde yalnız onu konuşuyorduk... Hele, TÜRK DESTANLARI'nı anlatmaya başladığı zaman, sınıfta heyecan son haddine varırdı.. Ders hiç bitmesin isterdik.. Gönlümüz Türk olmanın gurûru ile dolardı. Kısa sürede, hepimiz Türklüğün büyüklüğü ve heyecânı ile titrer olmuştuk.. Bu millete layık olmanın kararlılığı ve azmi içindeydik.

İşte, Nihad Sâmi Banarlı, böyle bir öğretmendi. Bir sene sonra İstanbul'a tâyin olundu. Fakat, onu hiç unutmadım. Başarılarını gurur duyarak tâkip ettim. Aşladığı milli heyecânı büyüterek yaşattım.

Muhterem Hocam Banarlı ile uzun yıllar sonra, Milli Eğitim Bakanı olarak *1000 Temel Eser*'i hazırlama komisyonunda buluştuk.

Bu defâ, büyük fikir adamı, edebiyat târihçisi ve münekkidi sıfatıyla *1000 Temel Eser* dizisinin, kaynağını târihimizden, dilimizden, dinimizden ahlâkımızdan alan fikir ve sanat eserlerinden meydana gelerek maksadına ulaşmasına çalışıyordu.

Bilinen sebeplerle, *1000 Temel Eser* neşriyâtı, hedefine ulaşamadı. Çok üzüldü. Ama, Sayın Nihad Sâmi Banarlı çeşitli yol ve imkânlarla

Abonelerimize,

Kubbealtı Akademi Mecmûası, bu sayısıyle üçüncü neşriyat yılını tamamlamış bulunuyor. Üç yıl boyunca bizimle berâber olan bütün aziz okuyucularımıza şükran duygularımızı bildiririz.

Mecmûamız millî mes'elelerimiz, kültürümüz ve dilimiz husûsundaki mâzimize bağlı köklü tutumunu, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da yürütecek ve "Kökü mâzide olan âtiyiz" fikrinden hareketle, gelecek için ümid verici bir şekilde uyanmakta olan millî şuûra hizmet yolundaki fedâkâr gayretine devâm edecektir.

Fakat bütün basın gibi Kubbealtı Akademi Mecmûası'nın da şartların zorlaması ile fiatında yeni bir ayarlama yapması artık bir zarûret hâline gelmiştir.

Ticârî hiç bir gaaye güdülmeden memleket kültürüne hizmet yolunda çıkarılan bu mecmûa, en büyük kârı okunmasında, fikirlerinin yayılmasında gördüğü için fiat teşebbüslerinden dâimâ kaçınmıştır. Bu sebeple şartlar daha fazlasını icâb ettirdiği hâlde bu yıl sâdece 2,5 TL. gibi asgarî bir ilâve ile iktifâ edilmiştir. Senelik abone bedeli 40 TL. dır. Mecmûamızı çok ucuz bulduklarını ve fiatın daha fazla arttırılması icâb ettiğini teklîf eden aziz okuyucularımızdan ricâmız, yaşamasını istedikleri Kubbealtı'na arzu ettikleri miktarda teberrûlu abone olmaları ve yeni aboneler tîmîn etmeleridir.

Ayrıca, okuyucularımıza Ocak 1975 sayısından itibaren millî şâirimiz **MEHMED ÂKİF**'in Mâhir İz Bey'e yazmış olduğu zamânının edebî ve fikrî mes'eleleri hakkındaki görüşlerini aksettiren hiç neşredilmemiş mektuplarını takdîme başlayacağımızı müjdeleriz.

NOT: Evvelki senelere âit mecmûalar ciltlenmiş olup, 1972-1973 seneleri 30 ar, 1974 senesi 40 T.L. dır. Cemiyet merkezinden istenebilir.

millî kültürümüze, Türk tefekkür hayatına hizmete devâm etti. Ne yazık ki, en verimli çağında, dünyamızdan ayrıldı.. Çok üzgünüm. Memleketimiz için pek büyük kayıp oldu.

Türk milleti bu gerçek milliyetçi, fikir, ilim ve sanat adamını, gerçek *Beyefendi*'yi, örnek hocayı her zaman takdir, minnet ve şükranla anacaktır. Allah Rahmet eylesin!

İLHÂMÎ ERTEM

Edirne Milletvekili

Hocam Nihad Sâmi Bey

İnsan en acılı anlarında bile, bâzen çığlık ve feryat hâlinde, bâzen de kopuk, kesik ve dağınık cümlelerle hislerini ifâde edebilir. Hattâ çok defâ derin bir ızdırabı kelimesiz, sözsüz ve sessiz, yalnız "lisân-ı hâl ile" daha iyi anlatır. Fakat çok sevilen büyük bir değeri kaybettikten sonra, ölüm acısı henüz küllenmeden, onun hakkındaki duyguları yazı ile dile getirmek o kadar güç ki.. Şimdi, Nihad Sâmi Bey hocamız için düşündüklerimi yazmak isterken de aynı sıkıntıyı çekiyorum. Nereden ve nasıl başlamalıyım?

Rahmetlinin adını duyduğum zaman ortaokul talebesiydim. O zamanların seviyeli bir edebiyat dergisi olan *Yedigün* bizim evde de okunurdu. Nihad Sâmi Bey bu dergide genç şâir ve *müteşâir*'lere tam mânâsı ile hocalık eder yol gösterirdi.. Onlara, şâir olabilmek için, insanın her şeyden önce Türk edebiyâtı ve kültürüyle beslenmesi ve "*Türkçenin sesini duyması*" gerektiği hakikatini ısrarla tekrar ederdi. Millî edebiyâtımızın büyüklük ve güzelliğini, dilimizin zenginlik ve inceliğini öğreten üstatların başında geliyordu. Hazırladığı ders kitapları ve çeşitli dergilerde hiç ara vermeden yazdığı makalelerle binlerce Türk aydınına ışık tutuyordu. Hocalık onun için sâdece meslek değil, bir aşk millî ve mukaddes bir vazîfeydi. Yalnız öğretmekle kalmıyor, Türk'ün dilini, sanatını, kültür ve medeniyetini bütün vatan evlâdına sevdirmeye çalışıyordu. Millî değerlerimizi, aralarında tercih yapmadan, hoyrat ellere, barbar zihniyetlilere ve kasıtlı müdâhalelere karşı, bir annenin yavrularını koruyuşu gibi, helâk olurcasına müdâfaa ederdi. Kültür ve medeniyetin bir bütün olduğuna inandığı için, Türk medeniyetine âit en küçük bir unsurun dahî unutulmasına yâhut bozulup değişmesine gönlü râzı olmazdı. Onun bu anlayışını, ömrünün yarısını vererek hazırladığı *Resimli Türk Edebiyatı Târihi*'nde görmek mümkündür. Hocamız bu âbidevî eserinde, Türk edebiyâtını tâ destanlar devrinde başlayarak bir bütün hâlinde ele alır, Türklerin kullandıkları alfabelerden, inandıkları dinlere, tercih ettikleri edebî nevilerden, vezinlere, şekillere kadar hiç bir unsuru atlamadan ve ihmâl etmeden önümüze serer. Her noktayı bir çini ustasının titizliği ile, bir hat üstadının dikkat ve mahâreti ile inceler ve işler. En katı hakî-

katleri ve en kuru mevzûları dahî güzel bir Türkçe ile, sanatkârca bir üslûp içinde vermek, Banarlı hocamızın karakteriydi. Çünkü zarif, zevk sâhibi ve titiz bir İstanbul efendisiydi. Mütevâzıdı; gösteriştan hoşlanmazdı. Fikir ve inançlarından aslâ fedakârlık etmez, tâviz vermezdi. Yalnız siyâsette değil, sanat ve fikir hayatımızda da örneğini çok gördüğümüz istikrarsız ve *mütelevvîn* insanlardan hiç değildi. Görüşlerinin doğruluğundan emin ve kendi kendine sâdık bir şahsiyetti. Daha önce yazdıklarını veya söylediklerini tekzib eden bir hareketi görölmemiştir.

Nihad Sâmi Bey heyecan ve duyguları samîmî, fikir ve inançları sağlam bir milliyetçiydi. Milliyetçilik anlayışı sivriliklerden uzak, mâkul ve ölçülüydü. En mühimmi, bu anlayışında his ve heyecanla, fikir ve hareket unsurlarının nisbeti çok uygun bir terkip teşkil ediyordu. Bunun içindir ki, Banarlı'nın milliyetçiliği söz, nutuk veya heyecandan ibâret kalmadı. O, bu konuda dâimâ müsbet iş gördü ve ölmez eserler bıraktı. Bütün çalışmaları ile Milliyetçiliğe hizmet etti. Yalnız Yahyâ Kemâl Külliyyâtını hazırlamak bile bir fânî için, kendi milletine yapacağı hizmetlerin en büyüğü sayılmaz mı? Bir de, yarım asır boyunca, binlerce sağlam kafalı talebe ve öğretmen yetiştirdiğini düşününce, rahmetli hocamıza hepimizin ne kadar minnet borcuyla yüklü olduğumuzu anlarız.

Diliyoruz ki, onun fikirleri, inançları ve mefkûresi yücelsin ve Ulu Tanrı onu rahmetinden, Türk Milletini de onun gibi değerlerden mahrum bırakmasın...

Doç. Dr. Necmeddin Hacıeminoğlu

İ. Ü. Edebiyat Fakültesi

Hocam Nihad Sâmi Banarlı

Merhum hocam Nihad Sâmi Banarlı'yı lise sıralarında iken "Resimli Türk Edebiyatı" adlı eseri ile gıyaben tanımıştım. O yıllarda ders kitaplarının mahdut ölçüsü ile yetinmeyen edebiyâta hevesli gençler için Resimli Türk Edebiyatı sık sık başvurulanan bir kaynak olmuştu. Eser resimli oluşu, dil ve edebiyâtımıza değişik bir açıdan bakışı ile câzib geliyordu.

1951-1952 ders yılında Yüksek Öğretmen Okulu talebesi olunca, N. S. Banarlı'yı şahsen ve daha yakından tanımak imkânını buldum. Hoca, Eğitim Enstitüsü Edebiyat Öğretmenliği yanında, biz Yüksek Öğretmen Okulu Türkoloji Bölümü talebelerine haftada 3 saat seminer yapıyordu. Bu seminerlerde mukaayeseli edebiyat metodları üzerinde duruyor, Türk dili ve edebiyâtının teşekkül ve inkişafını inceliyor, dil ve edebiyâta âid çeşitli meselelerin münâkaşasını yapıyorduk. Bu hususlarda merhûmun dayandığı esaslar, millî ruh, millî ses ve zevk idi. O, dil ve edebiyâtımızı bu esaslar içinde ele alıyor, şerefli mâzîmizin gerçekleri ile bunlar arasındaki yakın mü-

nâsebeti ortaya koymaya çalışıyor, Türk dili ve edebiyâtında görülen çeşitli farklılık ve zümreleşmeleri, birçok yabancı kültür unsurlarının dil ve edebiyâtımız içinde eriyip Türkleşmelerini hep “imparatorluk medeniyeti ve imparatorluk dili” ile izâha çalışıyordu. Millî renk ve çizgileri taşıyan her şeyi, menşei ne olursa olsun, bizim sayıyor ve seviyordu. Bütün hayatı boyunca bu görüşü müdafaa etti, bizim olan her şeyi bize sevdirmeye çalıştı.

Banarlı, dil ve edebiyâtımız kadar, mîmârîsi, nakşı, tezhibi, mûsikisi, işlemeciliği, destan ve folkloru ile milletimizin târih içinde meydana getirdiği medeniyetlere ve Türk Târihine hayrandı. Bir devirde Türk rûhunun ve zevkinin eseri olan medeniyetimiz, bir başka devirde Türk-İslâm sentezinin eseri oluyor, ama hepsinde Türk’ün yaratıcı dehâsı kendisini gösteriyordu. Bu bakımdan Nihad Sâmi, Banarlı, millî benlik üstünde hassâsiyetle duruyor, yeni medeniyetlere ancak kendimiz olarak kalabildiğimiz müddetçe ulaşabileceğimize inanıyordu. O, şâirin “Gözü dünya mı görür âşık-ı şeydâ olanın” dediği gibi, Türk dilinin ve edebiyâtının âşığı ve müdâfii idi.

Merhum hocam ile tanışıklığımız çeyrek asra yakın bir zaman, gâh hoca-talebe, gâh aynı mektepte meslekdaş, gâh iki dost olarak devâm etti. Onu dâimâ günlük ihtiraslardan, basit hesaplar ve dedikodulardan uzak, mütevâzî köşesinde inançları, sevgisi ve çalışmaları ile başbaşa bulurdum. Resimli Türk Edebiyatı’nın genişletilmiş yeni neşri, Yahyâ Kemâl Külliyyâtı ve Yahyâ Kemâl ile alâkalı eserleri merhûmun ne kadar iştiaklı ve disiplinli çalışma gücüne sahip olduğunu açıkça göstermektedir. Edebiyat târihçiliğimizin, bu mütevâzî ve gayretli sîmasına çok şeyler borçlu olduğu muhakkaktır. Şahsen benim de medyûn olduğum hocama Allah’tan rahmet dilemekten ve aziz hâtırasını hürmetle anmaktan başka ne yapabilirim ki.

Dr. Kemal Eraslan

İ. Ü. Edebiyat Fakültesi

Nihad Sâmi Banarlı (Hocaların Hocası)

Bütün talebeler hocalarını severler. Bu tereddütsüz böyledir. Fakat bazı hocalar vardır ki, talebesini kendi iç âlemlerine çeker, onlara engin ufuklar açar. Bu, bir ruh gelişmesi ve anlaşmasıdır. Hoca bunun farkında değildir ama, talebe hayat boyunca bunu varlığında hisseder ve aradan uzun yıllar geçmesine rağmen hocasının hâtıralarının tazeliğini muhafaza eder.

Nihâd Sâmi Banarlı, böyle bir Hoca idi. Türk Edebiyatına, Türk Diline ve memlekete yaptığı büyük hizmetler, ağırlığı herkesce kabul edilen bir varlık olarak ortada duruyor. Yetkili ilim adamlarımız, şüphesiz bunları ve kendisini, Edebiyat târihimizin büyük bir sîması olarak değerlendireceklerdir.

Biz talebeleri, onun daha genç yaşlarında ince bir nakış işleyen

hassas bir sanatkâr gibi bize aktardığı bilgileri ve derslerinden sonra içimizde renk renk gelişen her hâliyle insanî telkinlerini dâimâ muhâfaza edeceğiz. Kırkdört yıldan bu yana talebesi olmanın gûrurunu taşıdığım bu büyük hocayı saygı ve sevgi dolu hislerle yâd eder, ruhunun şâd olmasını Cenâbı Hak'tan niyâz ederim.

Y. Mühendis Cevat Taray

Devlet Mimarlık ve Mühendislik
Akademisi Öğretim Görevlisi

Azîz Hocam

Muhterem Hocam için birçok yazılar yazıldı, kıymetli kalemler onun hizmetlerini ve emsâlini pek nâdir gördüğümüz üstad hocalığını anlattılar.

Aziz varlığı, kendisine has husûsiyetleri ile eşine az rastladığımız bir *İstanbul Efendisi* olarak hâfızamızda ve gönlümüzde dâimâ yaşayacak olan Hocama duyduğum minnet ve şükran borcum ödenemiyecek ve ifâde edilemeyecek kadar çoktur. Kendisini bu birkaç paragrafta anlatamamanın aczi içindeyim.

Ancak, her an aynı tâzeliği ve güzelliği ile muhâfaza ettiğim ve talebesinin çok iyi bildiği bir husûsiyetini anlatmak isterim :

Hayâtı boyunca hayrânı olduğu millî değer ve çizgileri bizlere tanıttırma yolunda en ufak fırsatı bile çok iyi değerlendirmesini ve mânâlandırmasını bilen Hocamız, her sene Kadir Gecesi talebesini mektepten alır ve büyük câmileri gezdirdirdi.

O mübârek gecede beraberce gezdiğimiz Bâyezîd, Süleymâniye, Fâtih Câmilerini ve orada, o muhteşem kalabalığın içinde hissettiğim heyecânı ömrümce unutamam.

Bizi gece geç vakitlere kadar gezdiren ve bu arada “Müslüman Türk neden büyüktür?”, “Târih boyunca neden bu kadar çok muvaffak olmuştur?” sorularının cevâbını hâdiselerle gösteren Hocamız, gene hepimizi mektep kapısına kadar getirir, gecenin o ilerlemiş saatinde Çapa'dan Bebek'e evine giderdi.

Kaderin güzel bir lûtfu olarak, mektep yıllarından sonra Yahyâ Kemâl Enstitüsü'nün ve Müzesi'nin kuruluşunda ve Yahyâ Kemâl'in şiirlerinin neşri sırasında Hocamın hizmetinde çalıştım. Onun için Yahyâ Kemâl'i nasıl ve niçin sevdiğini, onu, hayrânı olduğu milletine tanıttırma yolundan nasıl büyük bir titizlik, aşkla çalıştığını an-be-an yaşayarak öğrendim. O günlerden beri ne zaman Yahyâ Kemâl'i hatırladıysam Hocamı da yanıbaşında gördüm. Kendisini aynı güzelliklerin âşığı olarak Rumeli Hisarı'nda olduğu gibi Müze'de de Yahyâ Kemâl'in yanında görmek en büyük dileğimdir.

Aysel Yüksel

MATLÂSIZ NAZIM

— *Merhum ve mağfur Nihad
Sâmi'nin ağzından* —

Gelince “ircii” emrî, dedik heman: “lebbeyk” ;
Hitâba mazharız artık, Kelim’ler yerine.

Bu yolda saff-ı melâik edince istikbâl,
Ezan meşâmederiz biz, nesîmler yerine.

Urûcumuzda güzergâhımız olup Mîrâc ⁽¹⁾ ;
Haremserâ-yı Hüdâ var, harîmler yerine.

Ne hoş bu bahr-i safânın temevvücâtı, dedik;
Ledün çiçekleri... dürr-i yetimler yerine.

Bu itilâda kî, nûr-i Muhammedî görünür;
Lebinde Fâtiha güldükce bimler yerine.

M. Kaya Bilgegil

Erzurum, 26 Ağustos 1974

(1) Merhum, Mîrac gecesine tekaddüm eden gündüz
vakti defnolunmuştur.

BASINDA NİHAD SÂMÎ BANARLI

Banarlı'nın Sırları

Fikir, sanat adamımız ve edebiyat târihçimiz Nihad Sâmi Banarlı'yı da, Kıbrıs savaşıımızın hây huyu arasında kaybettik. Yaşasaydı, bu gazâ'ya mürekkebi ile, kalemiyle katılacak olan ve gözleri zafer ve selâmet müjdeleri beklerken kapanan, bir nevi ilim şehidi oldu.

Zaferler ayında, mübârek Mirac ve Berat kandilleri arasında, Kıbrıs'ta fetih toplarımız patlarken... Sevdığı millî üslupta bir vefat oldu bu. Allah ganî ganî rahmet eylesin, kendi mekânı cennet, yakınlarının sabrı ve sağlığı nihâyetsiz olsun.

Türk kültürüne, sanat ve edebiyâtına o kadar çok hizmeti var ki, saymakla bitmez. Devletçe yeniden, ilâveler, tashihlerle, fasikül fasikül basılmakta olan *Resimli Türk Edebiyatı Târihi*, başlı başına bir ömrü dolduran tetkiklerin verimidir. Oradaki millî ve doğru değer hükümleri, bugüne kadar (1948'den beri) nicelerini yetiştirmiş ve daha da yetiştirecektir. Köprülü Fuat Bey'den sonra, aynı "mektep" in görüşlerini aydınlatarak, başlangıcı günümüze bağlayan çok değerli eserdir bu.

Banarlı'nın, Yedigün dergisinde başlayıp, Merhum Sedat Simavi ile Hürriyet Gazetesi'ne geçen, 1948-1960 yılları arasında, bu gazetede, sonra başka dergilerde sürüp giden bir orta makaale yazıcılığı dönemi vardır. Edebiyatımızın en ciddi, en şiirli meselelerini, nasıl bir zevk, heyecan ve kudretle, halkın huzûruna çıkarmasını bildiği onlarda görülmektedir. Sürümlü bir gazetede verilen bu makaaleler, millî bakışla sevdiren edebî kültür ve eserlerin, halkımızda nasıl bir alâka doğurabileceğini göstermiştir.

Nihad Sâmi Bey'in Yahyâ Kemâl'in vefâtından sonra, bu eşsiz üstâdına, bu dünya âhiret dostuna, Türklüğün bu derin mâzili geniş uruklu şâirine bir sâhip çıkışı, yüce dağlar ardındaki kaynaklardan, onun hazinelerini bir bir çıkarıp, geniş okuyucu kütlelerine takdîm edişi vardır.

Dostu Ekrem Hakkı Ayverdi'yle birlikte bir yandan İstanbul Fetih Cemiyeti'ni yaşatırken, öte yandan burada *Yahyâ Kemâl Enstitüsü*'nü kurmuş, büyük şâirin, hiçbirisi kitaplaşmamış olan şiirlerini ve yazılarını, kılı kırk yaran dikkatlerle neşretmiştir.

"Yahyâ Kemâl Külliyyatı" dediğimiz, Türk kültürünün, bu paha biçilmez on eseri:

Kendi Gök Kubbemiz (1961), Eski Şiirin Rüzgârıyla (1962), Rubâiler—Hayyâm Rubâilerini Türkçe Söyleyiş (1963), Aziz İstanbul

(1964), Eğil Dağlar (1966), Siyâsî Hikâyeler (1968), Siyâsî ve Edebi Portreler (1968), Edebiyâta Dâir (1971), Çocukluğum, Gençliğim, Siyâsî ve Edebi Hâtıralarım (1973) bir bakıma, merhum Banarlı'nın da eserleridir. Yahyâ Kemâl, Nihad Sâmî gibi âlim ve edip bir dost bırakıp gitmiş olmaktan ötürü bahtiyar, bizler o şairle birlikte bu âlimi de kaybetmiş olmaktan bahtsızız.

Yahyâ Kemâl'in şairliği, şahsiyeti gibi fikir dünyasının da bu 10 eser sayesinde ortaya çıktığı düşünülürse, rahmetli Nihad Sâmî, kendi değerlerine ek olarak, Yahyâ Kemâl'i tamamlayan ve yaşatan dost sıfatıyla de, Türk edebiyâtının baş köşelerini tutmaya devam edecektir. Yahyâ Kemâl'le ilgili başka bir hizmeti de, onun hâtıralarını nakleden, fikir ve sohbetlerini anlatan ve şiirlerini en güzel tefsir eden eserleri, yazılarıdır.

Nihad Sâmî'yi türlü cepheleriyle anlatmak değil anmak bile, bu sütunun dar sınırlarında imkânsız. Ancak, onun doğru ve güzel Türkçeye sevdâsı, onu bozanlara karşı mukaddes öfke ve istihzâsı, Türkçeyi kullanmaktaki dikkat ve titizliği mutlaka anılmalıdır. Bu kudsî sevgi, dil ve edebiyat üzerine kurulu bu milliyetçilik ve bu bilgili, şirli itinâ, onun mezar taşında dahi öğmemiz gereken başlıca temdir.

Ahmet Hâşim'in Süleyman Nazif'in ölümü dolayısıyla yazdığı şâheser mersiyeden hatırımda kalan bir cümleyi, Nihad Sâmî Banarlı'ya da çok yakışır düşüncesiyle gençlerimize sunuyorum:

“Nihad Sâmî, kelimelerin serdârı idi, kelimeleri, şimdi onsuz, başıboş bir sürüdür.”

Okuyucularım, rahmetli yazarın “*Türkçenin Sırları*” adlı kitabını ellerinden düşürmesinler. Çünkü Nihad Sâmî Bey, yalnız Türkçemizin değil, milliyet ve kültürümüzün sırlarını da bu kitabında açıklamıştır.

Ahmet Kabaklı

Tercüman Gazetesi 2 Eylül 1974

Yanamadıklarımız

... “En son kaybımız da Nihad Sâmî Banarlı...”

Türk dilinin ve edebiyâtının, yabancı rüzgârlar önünde sarı yapraklar gibi savrulduğu demlerde, Nihad Sâmî Bey'i Türk dilinin, Türk dil zevkının, Türk dil yapısının salâhiyetli koruyucusu olarak görüyoruz. Köksüzlüğün şampiyonluğunu yapan bir mâarif içinde en köklü edebiyat kitaplarından birisini Türk gençlerine vermiş olmak onun şereflerinden bir tanesidir.

“*Türkçenin Sırları*” nev'i şahsına münhasır bir kitap.. Bir dilin

mûsîkî yapısını bu kadar derinden inceleyen bir başka eser az bulunur. Türk dilinin estetik şuuru ile bu kadar güzel anlatılışı ise henüz yok gaaliba..

Ve biz, *Yahyâ Kemâl*'in, bütün şiirlerinin kitaplaşmasını da Nihad Sâmi Banarlı'ya borçluyuz. Yahyâ Kemâl, milleti teşkil eden sanatkârlardan idi. Eserleri millete lâyık, o seviyeye uygun biçimde çıkmalı idi.. Eğer bu gün Yahyâ Kemâl'in şiirleri bambaşka bir imlâ dikkati, estetik endişesi ile göze çarpan, insanın içine ferahlık veren ciltler halinde sıralanıyorsa, bunu da merhûmun edebî zevk ve ihtimâmı temin etmiş bulunmaktadır."

Ergun Göze

Tercüman Gazetesi 26 Ağustos 1974

Kültürümüzün Üç Burcu

"7 Gün mecmûasındaki şiir tenkidlerinden tanıdığım Nihad Sâmi *"Resimli Türk Edebiyatı Târîhi"* ndeki nefis üslûbu ve bulunmaz tahlil kudreti ile üzerimde derin têsir bırakmıştı. Sâdece bu eserin müellifi olmak bile, bir fânî için en büyük mazhariyet sayılmalı.

Nihad Sâmi Bey, ilmin çilesini zevk edinmişlerdendi. Titiz, bâzan alınganlık derecesinde hassas, sabırlı ve mücâdeleciydi. *"Türkçenin Sırları"* gerçi bir makaleler külliâtıdır ama, güzel dilimizin müdâfaasını bu derece vukufu ve incelikle yapabilmiş kaç eser sayabiliriz?

O'nu İkinci Kıbrıs harekâtımızın gecesinde ebediyete yolcu ettik ve zaferin kesinleştiği mübârek Mirac Kandilinde, çok sevdiği Yahyâ Kemâl'inin yanbaşıda toprağa verdik. Tam Nihad Sâmi'ye yaraşır bir ölüm. Şimdi ikisi de oradalar: Boğaz'ın kuytu bir yamacında hasret gidererek, âdeta yan yana ve kolkola *"Aziz İstanbul"*u seyreder gibiler."

Altan Deliorman

Orta Doğu Gazetesi 22 Ağustos 1974

Nihad Sâmi Banarlı

"Merhum Nihad Sâmi Banarlı, bugünkü Türk Edebiyatının direklerinden biriydi. Onun kaybıyla husûle gelen çöküntüyü kolay doldurmak mümkün değil.. Kendisi edebiyatçı olduğu kadar edebiyatçıları, şâirleri korumasını da bilirdi. Yahyâ Kemâl Enstitüsü, Yahyâ Kemâl'e ait eserlerin ele alınarak neşredilmesi tamâmiyle onun eseridir, diyebiliriz.

Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan ve sayıları 70'i bulan "1000 Temel Eser" de onun büyük payı vardır. Bu komisyonun faal üyesi olarak beş kuruş ücret almadan Türk Kültür hayatına değerli eserler katılmasında pek faydalı olmuştur. Yıllardan beri liselerimizde, orta dereceli okullarda onun hazırladığı edebiyat ders kitapları okunur."

Tekin Erer

Son Havadis Gazetesi 3 Eylül 1974

Kaybettiğimiz, Büyük Edebiyat Târihçisi Nihad Sâmi Banarlı

"Edebiyatta Dil olarak, Türk milletinin yarattığı ve asırlarca işliyerek zenginleştirdiği, güzelleştirdiği Türkçeyi kullanınız. Milletimiz uzun asırlar içinde Türkçeleştirdiği kelimeler *Vatanımız Gibi* sizin-
dir. Târihsiz mûsikisiz, zevksiz ve uydurma keimelere iltifat etmeyiniz".

N. S. BANARLI

Nihad Sâmi Banarlı, Türk dilini (yukarıya aldığımız sözlerinde de ifade ettiği gibi) "vatan gibi" seviyordu. Onun edebiyat sevgisi Türk dilini aşırı derecede sevmesine dayanıyordu. Bilindiği gibi edebiyat târihçiliği için hem edebiyat, hem de târih bilgisine ve bunları sevmeye ihtiyaç vardır. Türk edebiyâtı tarihçiliği Prof. Fuat Köprülü ile ilmi bir hüviyet almıştır. N. Sâmi Banarlı, Fuat Köprülü'nün bir talebesi olarak onun bir devamcisıdır. Bu bakımdan bütün hayatı boyunca Fuat Köprülü'ye dâima bağlı kalmıştır."

Av. Bilgây Esemeli

Orta Doğu Gazetesi 22 Ağustos 1974

Kitaplar

Niçin okudum sizi ?
Siz ki, göstermediniz
Bana saâdetlerin
Çalkandığı denizi...

Niçin kitaplar, niçin ?
Hangi sahifenizi
Muskalaştırmalıydım,
Murâda ermek için ?.

Murâda ermek için ..
Ve bir güngörmek için ?...

Ömrü kitapları içine gömülü geçen N.S. Banarlı, gençliğinde yazdığı ve eliyle süsleyip levha hâline getirdiği bu şiiri, senelerce çalış-

Nihad Sami Banarlı

AZİZ HOCAMIZ

NİHAD SÂMÎ BANARLI

Nermin Pekin

Türk milleti, büyük evlâdlarından birini daha kaybetti. O, irfan ordusunun azîz bir kumandanı idi; nesiller boyu binlerce Türk gencine yazılarıyla, konferansları, dersleri, kitaplarıyla yol gösteren, her türlü maârif hareketine müsbet istikaamet vermeğe uğraşan, kendisine her meselede danışılan, akıl sorulan fikir alınan, öğüd veren bir Türk "ULU"-su, "HOCA"sı idi.

Nihad Sâmi Hoca, bir milliyetçi olmakdan ileri tam millî idi. Ona göre, milliyetçilik kâfi değildi; bu dışta kalırdı, bütün varlığıyla millî olmak milletini, vatanını, canından çok sevmek, onu târihiyle, diliyle mûsikisiyle, örf ve âdetleriyle, millî terbiyesiyle, halkıyâtıyla, mîmârisiyle yaşatmak, gençlere dünyâya tanıtmak lâzımdır.

İşte, o daha çocukluğundan başlayarak ömrünü bu yolda bir mücâhid olarak harcadı. Hayâtını hiçe sayan, yorulmak bilmez bir gayretle çalışdı. Amansız hastalığına bir konferans sırasında yakalanmıştı. Son günlere kadar kalem elinden düşmedi. Hazin bir tesâdüfle son yazısı, öldüğü 13 ağustos günü haftalık Meydan Gazetesi'nde çıktı.

O, azîz hocaya bir irfân şehîdi desek bilmem hakkını vermiş olur muyuz?

Sevgili Hocam; İşte bunun için tabutunu bayrağa sardık, azîz nâşını çok sevdiğin bayrağının gölgesinden, çok sevdiğin millî şâir Yahyâ Kemâl'in yattığı yerde vatan topraklarına verdik.

Nur içinde yat! Hakkını helâl et!

Biyografisi :

Aslen Trabzon'un köklü bir âilesi olan **Bayrakdar-zâ-deler'e** mensûp olan Nihad Sâmi Banarlı 18 Nisan 1907 de İstanbul'da, Fâtih'in Hâfız Paşa Mahallesi'nde doğmuştur.

Trabzon'da yerleşen ilk dedesi, Fâtih Sultan Mehmed'in Trabzon fethinde bulunan **Alemdâr'ı**, büyük dedesi ise **Hacı Ârif Ağa'dır**. Dedesi dîvan sâhibi, şâir **Hilmi Efendi**; 1293 de İstanbul'da toplanan ilk Osmanlı Meclis-i Mebûsan'ında Trabzon mebusu olarak bulunmuş ve İstanbul'da **Matbaa-i Bahriye Nâzirliği** yaptığı sırada vefât etmiştir ⁽¹⁾.

Babası **İlyas Sâmi Bey** hamiyetli bir mülkiye âmiri ve bir vatan şâiridir. Namık Kemâl tarzında coşkun hamâsi şiirlerinden başka, devrin İttihâd-ı Terakkî Fırkası'nın yanlış ve vatani tehlikelere sürükleyen hareketlerini acı acı ve sert bir şekilde hicveden şiirler de yazmıştır. Vâlilikler, mutasarrıflıklar yapmış olan bu hamiyetli zat Millî Mücadele yıllarında Trabzon, Ordu civârında fiilî hizmetlerde de bulunmuştur.

Annesi gene köklü bir âilenin kızı olan **Hâfize Nâdire Hanım'dır**.

Banarlı Soyadı :

Nihad Sâmi Hoca ilkin **Somyarkın** adını almıştı. Edirne'de yazdığı ilk yazılarda bu imzâ vardır. Fakat, ağabeyi Hilmi Sâmi Bey, Tekirdağ'ında **Banarlı** nahiye müdürlüğü yaptığı sırada, annesinin ve babasının ona misafir iken vefât edip orada gömülmeleri dolayısıyla; vefâli oğul kendi isminde anne ve babasının hâtırasını birleştirerek bu şirin kasabanın adını, soyadı olarak aldı.

Tahsil Hayâtı :

Nihad Sâmi, ilk tahsilini Fâtih Sultan Mehmed vakıf mektebinde, Gelenbevi ve Mercan İdâdisi'nde, orta tahsilini Vefâ Sultânisi'nde, liseyi İstiklâl Lisesi'nde tamamlamıştır. 1926-1927 ders yılı başında Köprülü-zâde Fuat Bey'in

1) İbnü'l-Emin M. Kemâl; Son Asır Türk Şâirleri.

bizzat yaptığı imtihanla Yüksek Muallim Mektebi'ne ve İstanbul Darü'l-Fünûnu Edebiyat Fakültesi'ne girmiştir. İlk okuldan itibaren türkçe derslerini, Reşad Nuri, târih derslerini Mükrimin Halil, tabiiye derslerini Sirâceddin Bey gibi devrin büyük üstadlarından gören Nihad Sâmi, Üniversite tahsilinde de başta Köprülü olmak üzere Ferid Kam, Ali Ekrem, Râgıb Hulûsi gibi devrin en kuvvetli otoritelerinin talebesi olarak yetişmiştir.

Meslek Hayâtı :

1929'da Darü'l-Fünûn'dan mezûn olan Nihad Sâmi, bundan sonra sırasıyla Edirne Lisesi'nde, kız ve erkek muallim mekteblerinde, İstanbul'da, Kabataş, Galatasaray liselerinde ve ek olarak da Boğaziçi, Şişli Terakkî ve Işık liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı.

1947 de Eğitim Enstitüsü'ne ve ilâveten Yüksek Öğretmen Okulu edebiyat hocalığına getirildi. 1952 den, 1962 ye kadar ek olarak Yüksek İslâm Enstitüsü, İslâmî Türk Edebîyatı hocalığı yaptı. 1957-1958 yıllarında, Yüksek Öğretmen Okulu ve bunun şumûlünde Eğitim Enstitüsü ve İlk Öğretmen Okulu Müdürlüğü yaptı.

1967 de 20 yıl hocalığını yaptığı Eğitim Enstitüsü'nden ayrıldı ve sâdece Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki derslerine devâm etti. 1.6.1969 da Yüksek Öğretmen Okulu Türkoloji Bölümü edebiyat öğretmenliğinden kendi isteği ile emekliye ayrıldı.

Bu târihten sonra Millî Eğitim Bakanlığı'nca, basılmakta olan büyük eseri **Resimli Türk Edebîyatı Târîhi**'nin neşir işleri ile meşgûl olurken, Millî Eğitim Bakanlığı 1000 Temel Eser ve Çağdaş Türk Yazarları komisyonlarının âzâlığına ve başkanlığına seçildi çalışmalarına bu komisyonlar dahilinceye kadar devâm etti.

Cemiyet Çalışmaları :

Banarlı bu resmî işleri yanında, cemiyetlerde ilmî ve millî teşekküllerde de vazife gördü. 1953 den beri âzâsı bulunduğu İstanbul Fetih Cemiyeti tarafından kurulan İstan-

bul Enstitüsü Müdürlüğü'ne getirildi. 1958 de büyük şâir Yahyâ Kemâl'in ölümünde bizzat kendi teşebbüsü ile kurulan **Yahyâ Kemâl Enstitüsü'nün** müdürlüğüne seçildi.

1971 de Kubbealtı Dil ve Edebiyat Akademisi'nin, Edebiyat kolu başkanı ve bu cemiyetin çıkardığı Kubbealtı Akademi Mecmûası'nın müdürü oldu. Vefâtı sırasında bu vazîfeler uhdesinde idi.

Yazı ve Sanat Hayâtı, Hocalığı :

Türk kültürünün yorulmak bilmez mücâhidlerinden olan azîz hocamız; daha ortaokul çağlarında şiirler, küçük hikâyeler ve tiyatro eserleri yazmağa başlamışdı. Dedesinden ve babasından tevârüs ettiği bu kaabiliyet hocalarından da kuvvetli teşvik görerek gelişmişti. Lisenin son sınıflarında iken, İstanbul'da evvelâ Topkapı'da, sonra Fâtih'te ve Şehzâdebaşı'nda faâliyetle bulunan bir sanat topluluğu kurulmuşdu: **Gençler Mahfili**. Nihad Sâmi bu topluluğu kurandar arasında idi. Oynanacak tiyatro eserlerini yazıyor, hemen 15 günde bir yeni bir piyes sahneye koyuyor ve hattâ baş rollerde oynuyordu.

Okullara parasız olarak gönderilen dâvetiyeler âdetâ kapışılırdı. Her pazar, büyük bir hevesle koşan dâvetliler, gençler, talebeler zevkle, bu eserleri seyredelerdi. Böylelikle memlekette gençler arasında âdetâ Nihad Sâmi'nin etrafında bir sanat ve fikir hayâtı teşekkül etmişti. Toplantıların çok nezîh olmasına dikkat edilir, piyeslerin plânları erkek oyunculara göre hazırlanır, kız oyuncu mecbûr olmadıkça sahneye çıkarılmaz veya çok nâdir olarak, ancak fiğüran rolünde çıkarılırdı.

Nihad Sâmi piyeslerinde, dâimâ, vefâ, fazîlet, milliyet, aşk, kahramanlık duygularını işlerdi. Bu piyeslerde biraz Reşad Nuri üslûbunda, hisli, hattâ yer yer romantik bir ruh sezilirdi.

Bunlardan bildiğim, isimlerini sayabileceğim eserleri: **Kar ve Sevda** 1925, manzum piyes; **Sular Kararıırken** 1925, 2 perde; **Dumanlı Dağlar** üç perde, bir tablo; **Bir Mâbed Yıkıldı** iki perde; **Mesûd Ölüm** bir perde; **Yabancı** iki perde; **Son Vazîfe** bir perde, bir tablo; **Kızıl Çağlayan** üç perde bir

tablo (bu eseri daha sonra genişleterek yayınlamıştır), (1). Mevzûları itibâriyle, dram sayılacak bu eserlerden başka, küçük komediler ve skeçler de yazmışdı. Gençler Mahfili'nde, başka piyesler de yazan olur, bâzen bunlar da oynanırdı; fakat ekseriyetle Nihad Sâmî'nin eserleri sahneye konur ve çok alâka görürdü. Bu piyeslerden bâzıları mektep mü-sâmerelerinde ve topluluklarda da temsîl edilmiştir.

Üniversite son sınıf talebesi olduğu sırada Çarşamba'da Hayriye Orta Okulu'nda (sonradan Hayriye Lisesi) ilk kısım hocalığı ve Ortaokul türkçe hocalığı yapıyordu. Bu okulun müsâmeresinde oynanmak üzere yazdığı **İztırab Yarı-şı** (2) isimli eseri, Bursa'nın işgâli sırasında vatanın selâ-meti uğrunda Türk kızlarının fedâkârlığı mevzûu üzerine kurulmuştur.

Banarlı Hoca, bu tiyatro eserlerini, küçük hikâyelerini ve şiirlerinin bir kısmını, daha sonra da neşretmedi. Yalnız **Bir Güzelliğin Hikâyesi** isimli küçük romanını Hürriyet Ga-zetesi'nde tefrika etdi.

O, titiz, kılı kırk yaran tabiatı itibâriyle, hatâları hiç affedemezdi. Bu eserlerin 17-20 yaşlarında yazılmış olması bile bir mâzeret değildi.

Darü'l-Fünun'a (Üniversite) girip, hocası Üstad Köp-rülü'nün kuvvetli ilmî metodlarıyla karşılaştıktan ve bu tê-sir altına girdikten sonra, artık yavaş yavaş istikaametini değiştirmiş, sanat eserlerinden çok, ilmî tetkikler yapmak, ilim ve fikir yazıları yazmak yolunu tutmuştur. 1929 yılında Edebiyat Fakültesi'nden pekiyi derece ile mezun oldu. Sağ-lam temellere dayanan bilgi hazinesiyle dolu gönlü hocalık aşkı ile taştan genç muallim, ilk vazîfesine başlamak üzere, 1929 senesinin son haftasında Edirne'ye gitti.

O, yalnız ders veren idealist bir öğretmen değil; âde-tâ bir millî mürşiddi. Talebesi ile berâber mecmûalar, der-

1) Bu eserlerin bâzılarını zamânında istinsah etmiş, nüshala-rını saklamıştım, bâzılarının da Hocam, kendi yazısı ile yazılmış nü-salarını bana vermişti.

2) Orta okulda talebesi bulunduğum sıralarda, bu piyesin baş-rolünü bana oynatmıştı, eserin istinsah edilmiş tek nüshası bendedir.

giler ⁽¹⁾ çıkartıyor, bu dergilerde, hem kendisi küçük şiirler, nesirler, kısa fikir yazıları yazıyor, hem de talebesini teşvik ediyordu. Ayrıca müsâmereler, günler tertipliyor, konferanslar veriyor, mekteplerde, hattâ şehirde hareketli bir hava yaratıyordu.

Bir taraftan üç okulda hocalık yapıyor, bir taraftan da boş günlerinde, Edirne kütüphânelerinde çalışıyor, kütüphâneleri tarıyor, o sırada üzerine eğildiği halk edebiyâtı verimlerini toplamağa uğraşıyor, Edirne kitapçılarından ve ellerden topladığı cönklerden yeni şeyler bulmağa uğraşıyordu ⁽²⁾.

1933 de Cumhûriyetin onuncu yılı dolayısıyla açılan, okullar için Piyes Yazma Yarışması'na daha evvel yazdığı **Kızıl Çağlayan** ve **Bir Yuvarın Şarkısı** isimli eserleriyle katıldı; mükâfat kazandı ve eserler vekâlet tarafından bastırıldı.

Bu eserler yıllarca mektep sahnelerinde oynandı. Erkek mektepleri için yazdığı **Kızıl Çağlayan**, sonradan Murad film şirketi tarafından senaryosu yapılarak filme çekilmiştir.

1934-35 lerde askerlik vazifesini yapmak için hocalıktan ayrıldı. Bu münâsebetle bir aralık Eskişehir'de bulundu. Askerlik yıllarında, **Nakliye Katarı** isimli tiyatro eserini yazdı. Eser evvelâ tabur garnizonunda ve sonra birçok okul sahnesinde oynandı ve çok alâka topladı.

İlmî Çalışmaları :

Nihad Sâmî Hoca'nın ilmî çalışmaları, İstanbul'a yerleştikten sonra daha verimli oldu ve eserler hâlinde görüldü.

1) Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman ve Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

Bu eser XIV. asır şâirlerinden Ahmedî'nin, İskendernâme isimli eserine eklediği bir Osmanlı târihiydi. Banarlı, bu eseri ilk defâ Üniversite'de Mezuniyet tezi olarak Köprülü'nün teklifiyle ve onun nezâretinde hazırlamıştı. Bu tezi,

1) Edirne Lisesi ve Edirne Muallim Mektebi Mecmûaları, 1930 - 1931.

2) Bu yazılarını o zaman İstanbul'da çıkmakta olan, Atsız Mecmûa ve Ötügen Mecmûası'na gönderiyordu.

tekrar ele alarak 22 nüshasının karşılaştırmasını yaptı, inceledi ve daha olgun bir görüşle işledi. 1939 da Türkiyat Enstitüsü tarafından yayınlanan eser, Köprülü Hoca'nın bir takdim sözünü ihtivâ ederek, ilim âlemine sunuldu. Köprülü hoca, ön sözde; bu ciddî ve çalışkan talebesinin iftiharla takdîm ettiği eserinin, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna âit târihî bilgileri bütünleyen, yerinde bir hizmet olduğunu memnûniyetle bildirmiş ve:

“Edebiyat fakültesi lisans travay'ı olmak üzere bu mevzû üzerinde ciddiyetle ve muvaffakiyetle çalışan Nihad Sâmî, sonradan da mesâisini devâm ettirmek sûretiyle bu güzel eseri vücûda getirmiş bulunuyor. Eser yalnız bu ilk Osmanlı vakâyinâmesinin tetkikli bir tab'ını ihtivâ etmekle kalmıyor, bize şâir Ahmedî'nin hayâtı, eserleri ve şahsiyeti hakkında bir çok mühim mâlûmat verdiği gibi bu vakâyinâmenin târihî kıymetini oldukça geniş bir sûretle izâh ediyor, ayrıca Ahmedî'nin *Cemşid ve Hurşid* adlı bir manzum eseri olduğunu biliyorduk, fakat onu ilk defâ bulan ve bize bu hususta geniş mâlûmat veren gene Nihad Sâmî oluyor.”

diyerek bu ciddî ve devamlı çalışmaların kıymetini belirtmiştir. Nihad Sâmî de bu eserini tedris hayâtının 25. yılı dolayısıyla hocasına ithâf etmiştir.

Yazar, ayrıca bu eseri ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir kıdem zammı ile mükâfatlandırılmıştır.

Aynı eser, Osmanlı târihi meraklısı ve hayrânı olan Yahyâ Kemâl'in de dikkatini çekmiş takdirini kazanmış ve bu sebeple Nihad Sâmî ile aralarında devamlı ilmî ve edebî görüşmeler başlamış, sıkı bir dostluk kurulmuştur.

2) İdealist Hoca, bundan sonra büyük bir boşluğu çok faydalı bir şekilde dolduran lise kitaplarını yazmağa başladı. 1941 de liselerin birinci sınıfları için **Edebî Bilgiler**i yazdı. Bunu, evvelâ Hıfzı Tevfik Bey'le müşterek olarak hazırladığı ve lise ikinci sınıflarda okutulacak olan **Türk Edebiyatı Târihi** tâkîp etti (1942). Bundan sonra, sırasıyla lise kitaplarını programlarına uygun olarak çıkarmağa başladı. **Metinlerle Türk Edebiyatı I., II., III., IV.** Lise programları değiştikçe, Hoca da eserlerini, yeni programlara göre işli-

yor ve genişletiyordu. 1951-1954 lerde **Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı I., II., III.** cildlerini çıkardı.

Banarlı, memleket sathına çabucak yayılan bu eserlerle körpe dimağlara, edebiyat târihi ve bilgisi verme yoluyla, milliyet, fazîlet, ahlâk, ecdâda hürmet, târih sevgisi ve şuûru aşılamağa muvaffak olmuştur. Bu eserlerin ilmî prensipli ve ciddî bir metodla hazırlanmış olmasından başka, mihrak noktası genç nesilleri mânen yükseltmek idi. Azîz hocamız, metinlerin seçilişinde bilhassa bu noktalara dikkat ediyor, bunları dikkatle işleyerek, talebede de, onu okutan hocada da, kendi edebiyâtımıza karşı bir hayranlık duygusu uyandırarak edebiyâtımızın ana hatlarını vermiş oluyordu.

1941 lerden beri bu hizmeti ile, bir maârif mücâhidi olarak tanınmış ve gönüllerde taht kurmuş olan Hoca, daha geniş çapta vatandaşa hitâb ederek, gaayesini daha yaygın bir sâhada tahakkuk ettirebilmek için, bir diğer büyük hizmete girişmiştir.

3) **Resimli Türk Edebiyatı Târihi** (1948) : Yedi Gün müessesesi tarafından, evvelâ fasiküller hâlinde basılan bu eser, Destanlar Devrinden zamânımıza kadar olan edebiyâtımızı bütün vatanları ve bütün devirlerî ile küll olarak ortaya koyan ilk edebiyât târihidir. Üstad Köprülü Hoca'nın, sâdece ihtisas sâhiblerine hitâbeden çok ilmî bir görüş içinde yazılmış olan "Edebiyat Târihi" istisnâ edilirse, geniş bir kütleye, Türk milletinin bütün hasletlerini ciddî bir edebiyat târihçisi gözü ile tanıtan ilk büyük eserdir.

Mevcûdu uzun zamandan beri kalmamış olan bu eseri, Banarlı yeni bilgilerle zenginleştirerek metinlerle, edebî bilgilerle bütünleyerek daha geniş ölçüde hazırladı. İkinci baskı olarak iki cild hâlinde, Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları tarafından basılmakta olan bu muhteşem eserin 7. fasikülü çıkmış, birinci cildin son fasikülü olan 8. fasikül de çıkmak üzeredir. (Eserin müsveddeleri hazırdır, bittiğini görmeği çok arzuladığı eserinin baskısının tamamlanmasını bize emânet edip gitti.)

Bütün bu eserler yanında Hoca'nın daha gençlik yıllarında gazete ve mecmûalarda başlayan yazı hayâtı, büyük

bir başarı ile devâm etmiş ve memlekette hareket yaratmıştır.

İlk yazılarını, **Atsız, Orhun, Ötügen** mecmûalarında yayınlamağa başlayan Banarlı, daha sonra **Ülkü Mecmûası**'nda devâm etmiş ve ciddiyetine inandığı her gazete ve mecmûada, edebî sohbetler, tetkik, tenkid ve fikir yazıları yazmıştır.

1940 larda bir aralık Sedad Simâvî'nin çıkardığı **Yedi Gün** dergisinde devrin genç kalemlerini toplamak, onlara yol göstermek, yetiştirmek için bir **Cevaplar Köşesi** açmıştı. Burada bütün Anadolu'dan, Kıbrıs'tan gelen yazılar, onun kalemünde cevaplarını buluyor, gençlerin şiirleri onun tetkik ve tenkidinden geçerek yayınlanıyordu. Banarlı bu hareketle de, Türk edebiyâtının istikbâline hizmet etmek, memleket ölçüsünde faydalı olmak istiyordu.

1948 den 1962 ye kadar **Hürriyet Gazetesi**'nde, **Edebî Sohbetler** adı altında yayınlanan yazıları da çok alâka toplamıştı.

Hayat Tarih Mecmûası, haftalık Meydan Dergisi ve müdürlüğünü yaptığı Kubbealtı Akademi Mecmûası'nda yazıları devâm etmekte idi.

Son yazısı : Ölümünden bir hafta evvel yazdığı ve hazin bir tesâdüfle ölüm günü olan 13 Ağustos'ta neşredilen **Eski Tas** isimli yazısıdır. Aziz Üstad, Kıbrıs meselesine çok üzülüyor, çok heyecanlanıyordu; bir efsâne ile süslediği yazısında, târihinden bahsederek, Kıbrıs'ın ne kadar Türk'ün ve Türk'e yakışır olduğunu anlatmıştır.

Neşriyat hayatında da çok dikkatli ve aşırı bir titizlikle çalışan Banarlı'nın mücâdelecî bir tenkid özelliği vardı. Yanlışlıklara tahammül edemez, her şeyi en ince noktasına kadar araştırır, her meseleyi teferruâtıyla inceleyerek aydınlatırdı. Bildiğini, iyi bilir, emin olmadıkça yazmazdı. Başkalarının yazılarına da bu gözle bakar, yanlış noktalara derhal parmak basardı. İşte bunlardan bir örnek:

İsmâil Hâmi Dânişmend 1948 de gazete ve mecmûalarda 15. asırda yaşamış, **Râbiâ Hâtun** isimli bir kadın şâire âit

olduğunu iddiâ ederek bâzı şiirler yayınlamıştı. İlim âlemini tam bir aldanışla yanıltarak inandıran bu şiirlerin, 15. asra âit olamayacağını sezen Banarlı, uzun, dikkatli ve metodlu bir araştırma ile ve dîvân edebiyâtındaki derin, kuvvetli vukûfiyle bu şiirleri 15. asır şiirleriyle karşılaştırdı. Vezin - şekil - kelime - kafiye ve söyleyiş bakımından, bu asra âit olamayacağını iddiâ ve isbât etti. Bunun üzerine **Dânişmend** de şiirlerin zamânımızda yazıldığını îtirâfa mecbûr oldu ⁽¹⁾.

Bir başka çetin mücâdelesini de İstiklâl Marşı için olmuştur ⁽²⁾.

Banarlı'nın yazıları incelenirse bu çeşid mücâdelelere çok rastlanır ⁽³⁾.

Şahsiyetinde ve Eserlerinde Görülen Têsirler :

Çalışkan, titiz ve çok hassas bir yaradılışa sâhib olan Nihad Sâmî Hoca'nın, şahsiyetinin teşekkülünde ilk olarak vatanperver ve îmanlı bir şâir ve dürüst bir devlet adamı olan babası İlyas Sâmî Bey'in irsî ve fiilî têsiri olmuştur.

Esâsen şâir bir dedenin, vatanperver, coşkun, duygulu gene şâir bir babanın oğlu oluşu ona elbette irsî bir kaabiliyet vermişti. Kıymetli hocalardan ders görerek kuvvetli bir tahsil yapması da bu sağlam karakterli çocuğun iyi yetişmesini sağlamıştır. Hayâtı boyunca edindiği edebiyat ve târih kültürü de bu kaabiliyeti geliştirmiştir.

Dârü'l-Fünun tahsiline başladığı zaman, Hocası **Köprülü-zâde Fuad Bey**'in ciddî ve metodlu ilim görüşüne ve sistemli çalışmalarına hayran olmuş ve onun yolunu tutmuştur.

Köprülü Hoca da kıymetli talebesini teşvîk etmiş, yol göstermiş, hattâ bir aralık üniversiteye intisâbını istemişse de Nihad Sâmî lisede kalmayı tercih etmiştir.

1) Râbiâ Hâtun Meselesi: Aylık Ansiklopedi, No: 57, Sene: 1949.

2) Bu yazı Hürriyet Gazetesi, 28 Ocak 1956; Hayat Tarih Mecmûası, Ocak 1967; Mecmûamızın bu sayısında da neşredilmiştir.

3) Makaalelerinin bir bibliyografyasını yapmak, bu makaaleleri mevzûlarına göre tasnif edip kitaplar hâline getirmek istiyor-du, hattâ bu işe berâber başlamıştık.

Banarlı'nın şahsiyetine têsir eden mühim insanlardan biri de millî şâir Yahyâ Kemâl olmuştur. Yahyâ Kemâl ile başlayan yakın dostluğu onu olgunlaştırmış, şiir zevkini, târih şuûrunu ve bilgisini daha da çok kuvvetlendirmiştir.

Yahyâ Kemâl de bu kültürlü ve anlayışlı dostunu çok seviyor, yakında iken konuşmaları ile, uzakdan mektuplarıyla iltifatlarda bulunuyordu. Yahyâ Kemâl, Banarlı'daki o ince şiir anlayışını, şiirde ses ve mûsikî zevkini, milliyet ve vatan aşkının heyecânını bulmaktan âdetâ mesutdu. O, Banarlı'nın, şiire verdiği sese hayrandı. Kendi şiirlerini okutmaktan zevk alıyordu. Hâlis Türkoğlu diye hitâbettği bir mektubunda kendi mıs râlarının Banarlı'nın okuyuşu ile asıl mânâlarını kazandığını yazmıştı (1).

Banarlı Hoca, 1950 lerden sonra Yahyâ Kemâl'le her cumartesi akşamı Park Otel'de sohbet ederdi. Gecenin geç saatlerine kadar Türk dili, Türk edebiyâtı, Türk târihi üzerinde uzun uzun konuşurlardı. Bâzen de İstanbul'un muhtelif semtlerini berâber gezerler, sanki İstanbul'un kuruluşunu, güzelliğini berâber yaşarlardı. —Banarlı da zâten en az Yahyâ Kemâl kadar İstanbul âşığı idi. — Bu sohbetlerde bâzen eski, yeni edebiyattan mıs râlar okunur, hattâ bâzen yanlış ve zayıf mıs râlar tashîh edilirdi. Bâzen de uzun uzun şiir tahlilleri yapılırdı. Banarlı bu sohbetleri dostlarına uzun uzun anlatırdı. Hattâ bu konuşmaları tesbît etmek üzere **Yahyâ Kemâl'le Konuşmalar** adını vereceği bir kitapta toplamak üzere notlar hazırlamıştı.

Banarlı Hoca üzerinde derin têsiri olan en mühim şahsiyet de **Sâmiha Ayverdi**'dir. Bu muhterem Hanımefendi, Banarlı'ya, mânevî bir dünyâ, bir iman dünyâsı kazandırmıştı. Esâsen, tarikat müntesibi olan bir babadan almış olduğu rûhî terbiye, Sâmiha Ayverdi'nin müşfik ve vefâlî dostluğu ile gelişmiş, bu dostluk, Banarlı'nın bâzı sert taraflarını da yumuşatmış hayâta daha müsâmahalî bir görüşle bakma, ilâhî takdire bağlanıp tesellî bulma îtiyâdını vermişdi. Salı akşamları gurup hâlinde yaptıkları **Mesnevî Şerhi** çalışmaları âdetâ bir rûhânî ziyâfetdi.

1) Bu mektup, mecmûamızın 15. sahifesindedir.

Esâsen çok iyi kalbli, yardım sever bir tabîata sâhib olan Azîz Hoca, bu duygularla yuğruldukça daha da ilâhîleşen bir rûha bürünmüştü.

Eserlerindeki Têsirler :

Gençlik yıllarında yazdığı şiirlerde en çok Fâruk Nâfiz'in, Orhan Seyfi'nin biraz da halk şiirinin têsirleri görülür. Zaman zaman babası gibi gür sesli şiirler yazmak istemiş, bir iki deneme yapmıştır; fakat, daha ziyâde yumuşak, içli, hassas mevzûlu ve ince âhenkli şiirler yazmayı tercih etmiştir ⁽¹⁾.

Tiyatrolarında ve küçük hikâyelerinde ⁽²⁾ Reşad Nuri'nin o hassas, zekî nüktecilğinin têsiri vardır. Manzum tiyatroları gene Orhan Seyfi, Fâruk Nâfiz tarzındadır. Hattâ mensur tiyatrolarında yer yer bu şâirlerden parçalar almıştır.

Bir Güzelliğin Hikâyesi isimli romanında üslûp ve edâ bakımından gene biraz Reşad Nuri têsiri görülürse de ana hatları ve işleniş bakımından tamâmen değişik ve şahsîdir. Müellif, esere sırası geldikçe Türk târihinden, edebiyâtından ve tefekkür hayâtından çizgiler katmış, Yahyâ Kemâl'in **İtrî, Bir Tepeden** şiirlerinde olduğu gibi Türk milliyetini ve vatanını târihiyle, coğrafyasıyla ve bütün ruh ve yurd güzellikleriyle örf ve âdetleriyle bir genç kız şahsiyetinde toplamış ve eserini içli, fakat ancak gönüllerde yaşayan vefâlı bir aşkın çerçevesinde plânlamıştır. Eserine eklediği son kısmı Mevlânâ'nın bir fıkrasıyla bitirir.

Bu fıkra, esere, tefrika deildikten sonra eklenmiştir. Bunda da o emsalsiz Mesnevî çalışmalarının têsiri olsa gerektir.

Banarlı Hoca gençlik yıllarından sonra hikâye, tiyatro, -hattâ birkaç istisnâ ile- şiir de yazmadı. Yalnızca ilmi, fikrî yazılar, makaaleler, eserler yazdı. Hocası Köprülü gibi edebiyat târihçiliği yolunu tuttu.

1) Edirne Lisesi Mec., Edirne Muallim Mek. Mec., Edirne Halk Evi Mec., Ülkü, Atsız, Orhun Mec.

2) Bir Gece Mâcerası, Kayıkçı vb. basılmamıştır.

Yahyâ Kemâl Enstitüsü Kuruluşu ve Çalışmaları :

1958 de, Yahyâ Kemâl'in ölümünden sonra bu vefâlı Yahyâ Kemâl hayrânı dost, onu eserleriyle ebedileştirmek, bir kelimesini bile ziyân etmeden yaşatmak için derhal harekete geçti.

Türk edebiyâtının, son asırda yetiştirdiği bu en büyük şâirin Türk milletine, Türk gençliğine, hattâ dünyâya en iyi ve her cehhesiyle en doğru olarak tanıtılması lâzımdı.

Bu hem bir edebiyat târihçisi olarak kendisine düşen millî bir vazife, hem de bir dostluk andı, sevgi ve vefânın ifâdesi idi.

Banarlı bu son on yıl içinde Yahyâ Kemâl'i aynı zamanda bir edebiyat târihçisi gözü ile tetkik etmiş, berâber yaşamış, bütün duygu ve düşüncelerine yakından vâkıf olmuştu. Bütün bunlardan aldığı cesâretle işe başladı. Âzâsı olduğu Fetih Cemiyeti'ne bağlı bir enstitü kurulmasının lüzûmunu, evvelâ Reis Ekrem Hakkı Ayverdi ile enine boyuna görüştü. Bu bir millî hizmetdi. Ekrem Hakkı Ayverdi de bu düşünceyi takdirle karşılayarak destekledi. Enstitünün kuruluşuna âit hazırlıklar yapıldı. Yahyâ Kemâl'in yakın dostları ve onu hakikaten sevip anlayanlar dâvet edildi. Enstitünün âzâları bunlar arasından seçildi, programı tespît edildi; müdürlüğüne Banarlı getirildi ve çalışmalara başlandı.

Evvelâ vârisleri ile bir anlaşma yapıldı ve kendilerinden husûsî eşyâsı ve son kâğıd parçasına kadar bütün evrâk-ı metrûkesi alındı. Dostlarına yazdığı mektuplar araştırıldı (1). İmkân nispetinde - bulunabildiği kadar - bir araya getirildi. Malzeme böylece hazırlanmıştı (2).

Banarlı, bu arada onu tanıtan iki kitap neşretti, Yah-

1) Banarlı Yahyâ Kemâl'in mektuplarının toplanmasına çok değer veriyordu. Ölümünden iki gün evvel hastahânedeki yanındaki yatakta bir hasta hanımefendi vardı; oğulları, kızları gelip hastayı bekliyorlardı. Konuşma esnâsında bu hanımın Yahyâ Kemâl'in akrabâsı olduğunu öğrendim. Hocama söyledim. O, artık çok az duyulan sesiyle: "Sor bakalım; Yahyâ Kemâl'e âit mektub falan var mı ellerinde?" dedi.

2) Yahyâ Kemâl'in hizmetinde bulunan Asım Sönmez'in elindeki evrak maâlesef Enstitü'ye intikaal etmemiştir.

yâ Kemâl Yaşarken ve Yahyâ Kemâl'in Hâtıraları; bu kitaplardan birincisi, şiirlerini tahlil yolu ile şahsiyetini belirtiyor, ikincisi el yazısı ile hâtırâtını ihtivâ ediyordu.

Kendi Gök Kubbemiz eserini Banarlı, zâten şâirin sağlığında onunla berâber plânlanmış, tertiplemişti.

Evvelâ neşrolunmuş olunmamış, bütün şiirleri toplandı, gözden geçirildi, her şiir kaç kere nerelerde neşredilmişse bulunup karşılaştırıldı, derin bir dikkatle incelendi; basıya hazırlandı. Her eser hazırlandıkça birkaç nüsha dizi-
liyor, Enstitü âzâsı'nın tetkikine sunuluyor, fikirleri soruluyordu. İlk olarak **Kendi Gök Kubbemiz** basıldı ve sonra diğer kitaplar sırasıyla aynı dikkatli metodla hazırlandı; **Eski Şiirin Rüzgârıyla, Rubâiler** bir biri ardınca neşredildi.

Bir taraftan da gazetelerdeki ve mecmûalardaki mensur yazıları, makaaleleri toplandı, bir kısmı istinsâh edilerek, bir kısmının fotokopileri çekilerek bir araya getirildi. Bir Yahyâ Kemâl arşivi teşkil edildi (1). Mevzûlarına göre tasnif edildi, aynı dikkat ve titizlikle hazırlanan mensûr eserleri de birbiri arkasına ilim ve sanat âlemine takdim edildi. Böylece bir Yahyâ Kemâl Külliyyâtı elde edilmiş oluyordu. Neşredilmiş dağınık yazılarından sonra, eldeki evrak arasında müsvedde hâlindeki yazıları bizzat, o kendine mahsus titizlikle inceledi. Her kelimenin aslı esâsını birer birer arayarak metinleri deşifre edip bütünledi. En ufak bir kâğıd parçasını bile yerli yerine yerleştirerek değerlendirdi. Hâlen Yahyâ Kemâl'e âit bir kısmı hazırlanmış, bir kısmı eser hâline getirilmiş bir hayli malzeme vardır. Uzun zamandanberi berâber çalıştığı Şeymâ Güngör Hanım bu mevzûda daha selâhiyetli bilgi verebilir. Yahyâ Kemâl Enstitüsü olarak bu mesâiye devâm edileceğini umarız.

Yahyâ Kemâl Müzesi :

1958 de Yahyâ Kemâl'in ölümünü müteâkip Nihad Sâ-

1) Bütün bu toplama işlerinde Hocamızla berâber bir ekip çalışmıştır. Bunlar zaman sırasıyla Aysel Yüksel, Nevres Demiroğlu, Saâdet Gültaş, son olarak devamlı çalışan Şeymâ Güngör ve her çalışmasında dâimî yardımcısı ve Enstitü'nün fahri ve gönüllü âzâsı ben Nermin Pekin.

mi Hoca'nın başkanlığında ve Ekrem Hakkı Ayverdi'nin desteğiyle bir müze kuruldu. Müzeye o zaman Fâtih'te Baş Kurşunlu medresesinde bulunan Fetih Cemiyeti'nde bir salon tahsis edilmişti.

Şâirin husûsî eşyâsı, kitapları toplandı, temizlenip tasnif edildi, büyük bir îtinâ ile hazırlanan vitrinlere yerleştirildi. Şâire âit bütün hâtıralar, mektuplar, resimler, müsvedde şiirler hep münâsip şekilde yerleştirildi.

Bu müzede en enteresan vitrin, şâirin nasıl çalıştığını gösteren, bizzat hocamızın buluşu olarak teşkil edilmiş kompozisyonudur.

Arşiv hazırlandıkça bu çalışmalara mesned olan vesikalar da müzede sergilenmiştir.

Müze 1960 ihtilâlinden sonra, Fetih Cemiyeti ile birlikte şimdiki yeri olan Kara Mustafa Paşa Medresesi'ne nakledilmiştir (1).

Azîz Hocamız bu müzenin kuruluşunda büyük bir zevk ve anlayışla bilfiil de çalışmıştır.

Dil Çalışmaları :

Hocamız, muhakkak ki Türkçeyi en iyi bilen, en iyi kullanan bir Türkçe âşığı idi. Banarlı'ya göre: Dil, bir milletin temel bağı ve temel varlığıdır. Milletin gelişip büyümesinde, bir kültüre sâhip olup kuvvetli bir şahsiyet kazanmasında, birinci derecede vazîfe gören en kıymetli unsurdur. Ferdleri birbirine bağlayan, toplumu millet yapan en mühim varlık gene dildir. Dili iyi öğrenmek, geliştirmek ve korumak hattâ öğretmek Türk münevverinin millî vazîfesidir.

İşte, bu görüşlerle dil araştırmalarına girişen Banarlı Hoca, Türkçenin, bilhassa İslâmiyetten sonra Anadolu'ya yerleşip Balkanlar'a uzanan Türkler'in dilindeki inkişâfını tesbit ederek nasıl güzel sesli zengin bir imparatorluk dili hâ-

1) Müzenin gerek kuruluşunda gerek naklinden sonraki yerleşmesinde o zaman İstanbul Kız Lisesi'ndeki talebelerimin büyük yardımları olmuş, günlerce benimle berâber çalışmışlardır. Bu mevzûda Meral Mingü ve Aysel Yüksel Hanımların da çok emekleri geçmiştir. Ayrıca çok sevgili talebem İnci Ayan Birol, o çok zevkli tertipleriyle müzemize göz nûru ve emek katmıştır.

line geldiğini muhtelif yazılarıyla açıklamıştır. Bundan başka dilimizin bilhassa son 30-35 yıl içinde geçirdiği buhranlı mâcerâsına parmak basarak son yılların methodsuz yanlış tutumu için mücâdeleye girişmiştir. Türk dilini Yahyâ Kemâl'in **Bu dil ağzımda annemin sütüdür** mısraının heyecânıyla sevmiş, dilimizin güzelliğini bozanlara sert hücumlarda bulunmuştur.

Banarlı'ya göre, dile dokunmak; onu yaralamak, ehli-yetsiz ellerde, maksadlı maksadsız hırpalanmasına göz yummak, en azından millete ihânettir. İşte, bunun için Türkçe'nin zedelenmesine üzüliyor, buna mâni olmak için, yazılar yazıyor, konferanslar veriyor, Türk gençliğini artık hemen hemen salgın bir moda hâlinde yayılan bu ihânetten korumak için çırpınıyordu.

Bir kelimenin yanlış söylenişini veyâ atılarak uydurmacasının kullanılmasını işitmek, ona, sevdiği birinin ölümü kadar büyük ızdırap veriyordu.

1959 larda Yeni Sabah Gazetesi'nde **Emin Bayrakdaroğlu** imzâsıyla bir makaale serisi çıkarmıştı, o zaman memlekette oldukça hareketli bir hava yaratan bu yazılar; bilgili, ihâtalı bir dil sevgisine ve tetkikine dayanıyordu.

Daha sonra, muhtelif gazete ve mecmûalarda pek çok yazılar yazdı. Hattâ bâzen mizâhî yazılarla dili bozanları alaya aldığı da oluyordu.

1972 de bu yazılarından bâzılarını ve konferanslarından bir kısmını **Türkçenin Sırları** isimli nefis kitabında topladı.

Bu kitap, Türk dili üzerinde, yıllarca yapılan araştırmaların ve Türk dili sevgisinin yazı hâline gelmesiydi.

Yazar, Türk dilinin nice güzelliklerini, üstünlük ve inceliklerini, âhengini büyük bir milletin dili oluşundaki iftihar verecek husûsiyetleri, bu kitabında belirtmiştir. 43 seçme yazısının toplandığı bu kitap çok sevildi, nushaları çabucak tükendi, hakkında birçok takdîr yazıları çıktı. Hocamız bu mevzûda birçok mektup ve telgraflar alıyordu. O, bunlara: "Çok şükür, bizim gibi düşünenler çok, inşâallah Türkçemiz kurtulacak" diye sevinirdi. Kendisinden bir ay evvel vefât eden rahmetli Mâhir İz Hoca'dan da bir mektup almıştı. Mâhir Hoca bu kitap için:

“Bu kitap bugünün ve yarının gençlerine girân-bahâ bir hediye-i târîhiyedir. Biz yaşadıkça lisan hakkındaki bu mücâhedemiz devâm edeceği gibi, bize inanan milliyetçi gençlerin bu ulvî cihâdî başarı ile yürüteceklerine inanıyorum.”

diyordu. Bu sözler de Nihad Sâmi Hoca'ya ümid ve heyecan vermişti.

Son eseri olan bu kitap, Türk gençleri için bir meş'ale olacaktır. Bu mevzûdaki yazıları toplanabilse daha bir iki cild **Türkçenin Sırları** meydana gelir.

Çalışma Metodu ve Husûsiyetleri :

Nihad Sâmi Hoca, bütün bu çeşidli cepheleriyle berâber, asıl bir edebiyat târihçisi idi. Köprülü'nün fiş metodu ile çalışırdı. Her mevzû için topladığı bilgileri fişlere geçirir, dosyalardı. Ayrıca her mevzû için bir de bibliyografya fiş serisi düzenlemişti. Bu metod ona muntazam bir çalışma temin ederdi.

İşlediği mevzûları görülmemiş bir titizlikle hazırlardı. Eserlerinin tab'ı esnâsında tashihleri bizzat yapmağa çalışırdı. Bir virgül veya işaret hatâsına bile tahammül edemezdi. Her yazdığı kelimeyi tartarak, düşünerek yazar, her şeyin en sağlam ve en doğru yapılmasını isterdi. Hiçbir şeye çabuk ve ânî karar vermez, lüzûmundan fazla bir temkin ile her işin muhtemel netîcelerini düşünerek yapardı. Zor beğenir, beğendiğine ve bildiğine inanırdı.

Azîz Hocam, bütün hayâtında “**Kendi derdi gönlümün billâh gelmez yâdına**” sözünün tam mânâsıyla Türk kültürü için çalışmış, milletin gençliğine kendisini adamıştı. Türk çocuklarına doğru bilgiler vermek, doğru yolu göstermek için gerek yazıları, kitapları, gerek dersleri, konferansları ve sohbetleriyle dâimâ en hakîkî bir rehber olmuştu.

Bugün vatan sathında onun meş'alesinden çerâğın uyardırmış binlerce aydın var. Türk milleti vâir oldukça, onun eserleri de yaşayacak ve daha çok nesiller yetiştirecektir. Kendisiyle berâber yaşamış olanların gönüllerinde taht kuran Nihad Sâmi Hoca, kendisinden sonra yaşayacaklar için de doğruyu, iyiyi ve güzeli gösteren nurlu bir el, ebedî bir îman ve irfan ışığı olacaktır. Rûhu şâd olsun!

UYDURMA KELİMELE SÖZLÜĞÜ

Prof. Dr. Fâruk K. Timurtaş

Bu yazımızda da uydurma kelimeleri açıklamaya devam ediyoruz.

ETKİ

“Tesir” karşılığı kullanılan ve son zamanlarda bir hayli yayılmış ve yerleşmiş bulunan “etki” de uydurma kelimelerdendir. Etki’nin yanlışlığı şekil bakımından değil, mânâ ve kavram yönündendir. Kelime, “-ki” ekiyle yapıldığı ve “-ki” eki fiilden isim meydana getiren işlek eklerden olduğu için, şekil cihetinden doğru görünüyor ise de mânâ bakımından hatâlıdır. Çünkü, etki’nin kökü “etmek” kelimesidir. “Etmek” tek başına mânâsı olmayan yanında bulunduğu isim ve sıfat mâhiyetindeki kelimeleri fiil hâline getiren bir yardımcı fiildir. Yardımcı fiillerden prensip itibâriyle yeni kelimeler türetilmez.

“Yapmak” mânâsı ifâde eden “etmek” kelimesi, bâzan halk ağızlarında, zikredilmesi uygun olmayan veya ayıp sayılan kelimelerin yerini tutmak üzere kullanılır. Meselâ, büyük ve küçük abdestini yapmak “etmek” kelimesiyle anlatılır. Böyle bir kullanılış İstanbul ağzında ve yazı dilinde de görülür. Nitekim Mehmed Âkif’in “Âsım” adlı eserinde (Safahât VI) manzum ilm ü haber kısmında bu şekilde bir kullanılış vardır: “-Üstüne etmek -Edeydi keşke”. İşte bu kullanılış ile Güney illerimizde etki, “çocuk kakası” mânâsına gelmektedir.

Halk ağızlarında etki, yerini tuttuğu kelimelere göre, başka mânâlar da vermektedir. Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanmış bulunan “Söz Derleme Dergisi” nden etkinin Gelibolu, Mustafa Kemâlpâşa (Bursa), Edirne ve İstanbul ağızlarında “eziyet, cefâ, zulüm”; Muğla’nın Ahıköy ağzında

“büyü” mânâsına geldiği anlaşılmaktadır. Hiçbir ağızda etki’ye “tesir” mânâsı verilmemiştir. Bu mânâ sonradan Kurumca uydurulmuştur.

Mânâ ve kavram bakımından yanlış olan etkiden etkili, etkililik, etkilemek, etkimek gibi kelimeler de meydana getirilmiştir. Bunlar da aynı sebeplerle yanlıştır. “Tesir etmek, tesirde bulunmak” mânâsına kimya terimi olarak kullanılan “etkimek” ise, büsbütün yanlıştır. Çünkü, bir isim olan etki kelimesi aynı zamanda fiil kökü olamaz; “etki-” şeklinde bir fiil kökü Türkçenin yapısına aykırıdır. Ne kadar yayılırsa yayılsın etki’nin “tesir” e tesir edeceği ve onu tesirsiz hâle getirerek ortadan kaldıracağı düşünülemez.

ETKEN, ETKİN

Etken ve etkin kelimeleri de aynı şekilde “etmek” yardımcı fiilinden türetilmiş bulunuyor. Bunlar da aynı sebepten uydurmadırlar. Etken kelimesi “müessir, âmil, mâlûm (fiil)”, etkin kelimesi “faâl, fâil” mânâlarına kullanılmaktadır. Fiilden sıfat yapma ekleri olan “-ken” ve “-kin” aynı mâhiyette, aynı mânâ ve fonksiyona sâhip eklerdir. Bunlar arasında ne gibi bir fark görülmüştür ki, ayrı ayrı mânâda etken ve etkin kelimeleri türetilmiştir? Bunu açıklamak kolay değildir. Etken ve etkin kelimeleri telâffuz bakımından ancak bir ses farkı taşımaktadır. Bu da bir kusurdur. Bunlar mânâ ve mefhûm yönünden yanlış oldukları gibi, bu bakımdan da sakattırlar.

NEDEN

Yanlış kullanılan kelimelerden biri de neden’dir. “Sebepe” yerine konmak isteniyor. Gazete ve radyolarda sık sık geçtiği için, oldukça yaygın hâle gelmiş bulunan neden’in, şeklen hatâlı tarafı yoksa da kullanılışı yanlıştır. Neden kelimesi dilimizde eskiden beri mevcut olmakla beraber, sebep mânâsına isim olarak kullanılan bir kelime değil, bir soru zarfıdır. Belirsizlik bildiren “ne” zamiriyle bir isim çekim eki olan “-den” ekinden meydana gelen “neden?” öteden beri soru zarfı olarak kullanılmakta ve “hangi sebepten dolayı?” mânâsı vermektedir. Neden’in isim olarak ve sebep mânâsına kullanılması uygun olmamıştır. Kelime, “-den” eki bir kelime

teşkil eki olmayıp bir çekim eki olduğu için, yalnız kullanılış ve mânâ bakımından değil, şekil cihetinden de kusurludur. Bir soru zarfı olarak “neden?” şekil yönünden yanlış olmadığı hâlde, sebep mânâsına bir isim olarak kullanılmak istenen “neden” şekil ve yapı itibâriyle hatâlıdır.

Sebep kelimesi birçok deyim ve birleşik sözlerde geçmektedir. Bu gibi sözlerde “sebep” yerine “neden” i koyduğumuz zaman ortaya garip şeyler çıkmaktadır. Meselâ “sebeatsız yere üzülyörsünüz” yerine “nedensiz yere üzülyörsünüz” veya “Kim sebep olduysa Tanrı’dan bulsun” yerine “Kim neden olduysa Tanrı’dan bulsun” denmesi tuhaftır. Aynı şekilde “sebepli sebeatsız” yerine “nedenli nedensiz”, “bu hareketinize sebep ne?” yerine “bu hareketinize neden ne?” ve “hangi sebepten işi bıraktınız?” yerine “hangi nedenden işi bıraktınız?” denmesi garip kaçmaktadır. “Sebeplenmek” yerine “nedenlenmek” denemiyeceği de ortadadır. “Sebeb-i vücud” un karşılığı ise, neden’le hiç verilemez. Örnekleri istediğimiz kadar arttırabiliriz. Bütün bunlar sebep yerine nedenin kullanılmayacağını çok açık olarak ortaya koymaktadır.

Sebep yerine “neden” kullanılırken işlenen başka bir hatâ sebep’le aynı mânâyâ gelen ve bâzan küçük nüanslar taşıyan diğer kelimelerin tamâmîyle ihmâl edilmesidir. Ortaya “neden” çıktıktan sonra dolayısıyla, ötürü gibi kelimeler unutulmuştur. Halbuki bunlar, özbe öz Türkçe kelimelerdir. Bunların terk edilmesi Türkçeyi fakirleştirmiştir. Bu kelimelerin de neden’le karşılanması doğru değildir. Meselâ “fırtına nedeniyle vapurlar işleyemedi” sözü yanlıştır. “Fırtına dolayısıyla vapurlar işleyemedi” demek gerekmektedir. Menfi mânâda sebep için, dilimizde “yüzünden” kullanılışı vardır. “Havanın kötü oluşu yüzünden sana gelemedim” denir, “Havanın kötü oluşu nedeniyle” denmez. Sebep, illet, ötürü, dolayısıyla, yüzünden gibi kelimelerin hepsini bir uydurma “neden” ile karşılamak, Türkçenin zenginliğini inkâr etmek, yâhut bu zenginliği bilmemek demektir.

Kanâatinize göre “sebep” yerine “neden” i kullanmanın hiçbir mâkul sebebi yoktur. Hangi sebepten böyle bir davranışa düşölüyor bilinmez. Bu tutuma inandırıcı bir sebep bulmak imkânı yoktur.

Ölümünün kırkbirinci senesi dolayısı ile

Hâşim'in Şiirlerinde Mehtap

Muhsin ZİYÂ

Kat'iyetle ifâde edilebilir ki, mısırâlarında en çok mehtap ışıldayan şâirimiz Ahmet Hâşim'dir. Elimizde mevcut şiirlerinin metin ve başlıklarında 63 defa, kamer-ay, hilâl ve meh kelimeleri geçer. Bu yekûnda şâirin, ayı müşâhhaslaştırarak, çeşitli isim, sıfat ve zamirlerle, ondan bahsedışı dâhil değildir. Bu ikinci hâldeki anışlar, özellikle **Şi'r-i Kamer** serisinde pek daha fazladır.

Hâşim'in şiirlerini okurken, füsunkâr bir şark mûsikîsi eşliğinde, utopique bir âlemden manzaralar seyreder gibi oluruz. Şâir, sanki eline fırça yerine kalem almış, bir impressioniste ressamdır. Kızıl akşamların dinlendiği nice ıssız göl kıyıları, orada ince bir hava ile sallanan kamışlara konan ve bâzan, batan güneşi de yiyip bitiren kuşlar.. Bu dünyâya göre dizilen mevsimler, günler, günün diğer saatleri ve akşamlar.. Bütün bu zamanları gözlediğimiz nice yollar ve bahçelerin üzerinde, gümüş ışıklarını hiç eksiltmeyen ay..

Hâşim'in, kendini bahtiyâr hissettiği pek kısa bir zaman parçasından, anne sevgisi ile çerçevelenmiş çocukluk günlerinden geri kalan yegâne sevgili, biricik anneye müşterek hâtıralarının tek şâhidi aydır. Bunu **Şi'r-i Kamer**'e dâhil **Hazân** şiirinin ilk mısırânda :

Ey eski kamer, sen bizi elbette bilirsin !

hitâbiyle okurken, ne kadar içten duyuyoruz. Ay, şâire, nazarlardan ötede, gölgeli, gizli bir dünyâ yarattığı için de, ayrıca kıymetlidir.

Biz bu yazımızda, Hâşim'in şiirlerindeki mehtap temalarını görmeğe çalışacağız. Türlü şekil ve renklerle, şâirin mısralarına dökülen ay ışığının, onu neden bu kadar ilgiledirdiğini daha iyi anlayabilmek için, onun, mes'ud olabilmek yolunda, umutsuzca çırpınışlarla, kendine hazırlayıp, kaçtığı dünyâsına bir parça sokulmamız icâbeder.

Başta eserleri olmak üzere, kendisini tanıyanların anlattıklarından, hakkında yazılan kitap ve yazılardan elde ettiğimiz bilgi ve kanâatlere göre, şâir kısa ömrünü, türlü sebeplerle bedbaht geçirmiştir. Bu bedbahtlığı ören sebepleri ve bunların meydana gelişini tesbît etmek için, Hâşimin hayâtına kısaca bir göz gezdirelim :

Hâtıralarının uzandığı ilk yıllar, sıcak, puslu gün ve geceleri ile Dicle kıyılarında geçer. Kendisiyle yeterince ilgilenmediği anlaşılan bir babanın yanında, tam tersine, son derece müşfik, uysal bir ananın kollarında ve himâyesinde duyduğu ilk ve son, en derin ve gerçek sevgi.. Bu anne sevgisi, şâirin ömür boyu hissedebileceği, biricik kadın sevgisidir. Evet, Dicle kıyılarındaki ve idrâki altı, yedi yılı geçmeyen bu mes'ud yılların yaratıcısı anne, ne yazık ki, hastadır. Kendisini mâsum çocuk gözleriyle ve derin bir safvetle, sessizce seyreden çocuk da, bunu bilmektedir.

Edebiyâtımızda, şiirde ifâdesini bulan, bu mâsum ve melâl ile dolu çocuk korkusu, şu mısralarda, ne kadar canlı anlatılmıştır:

Sensiz, şiirinden :

**Göklerde ararken o kadın çehreni, ey mâh!
Bilsen o çocuk, bilsen o mahlûk-ı ziyâ-hâh
Zulmette neler hissederek korku duyardı :
Gûyâ ki, hafî bir nefesin nefha-yı serdi,
Rûhunda bu ferdâ-yı siyeh-rengi fısıldar.**

(Ey ay! Göklerde senin kadın yüzünü araştıran ışığa muhtaç o çocuk, karanlıklarda neler duyarak, korkardı. Gûya gizli bir nefesin soğuk havası, rûhunda siyah renkli bir geleceği fısıldardı.)

Neticede Hâşim korktuğuna uğramış, o sevgili anneyi kaybetmiştir. **Hazân**, şiirinde bunu şöyle anlatıyor :

**Bir gün ki hazân ufka kızıl dalgalı bir nûr
Bir kanlı ziyâ neşrediyorken, onu bir yed,
Bir bâd-ı haşîn aldı o rü'yâyı müebbed.**

(Bir gün, sonbahar ufka kızıl dalgalı ve kan renkli ışıklar toplarken, insafsız bir rüzgârın eli, o rüyâyı temelli alıp, götürdü.)

Bahtsız şâirimiz henüz on yaşlarındadır ve onu iç dünyasına kaçırarak sebeplerden biri olan, ilk darbeyi yemiş bulunmaktadır.

Babası tarafından onbir yaşında İstanbul'a getirilen Ahmet Hâşim, âilesinden ayrı, Türkçe bilmemekte ve ayrıca yeni kaybettiği annesinin, içinde açtığı yaralar kanamaktadır. Zamânın, insanı pek gönül alıcı bir mûsikî dinliyormuşcasına esir eden âhenkli selis İstanbul Türkçesi ile konuşan bir alay yaşıtı arasında, zâten sessiz ve gamla dolu Hâşim'in gözyaşlarıyla dolu nice uzun geceleri olduğunu tahmîn etmek pek güç olmasa gerektir. Uzun tahsil seneleri böyle geçmiştir. İçinde puslu, sıcak Dicle geceleri, şimdi ebediyyen yok olan annesiyle geçen sevgi dolu günler bir hâtıra olmaktan çıkıp, gizli bir dünyânın temellerini yaratan hül-yâlar hâlinde gelişmektedir. Galatasaray'ı bitirmiş, bir müddet Mekteb-i Hukûk'a da devâm etmiş olan Hâşim, yaşı yirmibeşe geldiği hâlde, bakınız hâlâ kendisini nerelerde gezdiriyordu :

O, şiirinden :

**Nûrun dökülür, sâhil erir, karşiki yerler
Bir hâb-ı münevverde hep eşkâlini gizler,
Sîmîn dumanlarda ölür rûh-u menâzır.
Bir râ'se-i zerrîn ile tâ karşıda yer yer
Mahmûr ışıklar yüzer esrâr üzerinde,**

(Nur gibi ışıkların dökülürken, kıyılar erir, karşiki yerler aydınlık bir uykuda gibi, gümüş dumanlar içinde şekilleri

kaybolur ve manzaranın rûhu ölür. Sırlar içinde ve yarı uykulu ışıklar, ta uzaklarda bir altın titreyişle yüzerler.)

Hâşim, aldığı ufak tefek vazîfelerle maddî ihtiyaçlarını kıt kanâat gidermeğe çalışırken, gönlü uzaklarda, artık hayâlen Dicle kıyılarını da geçen bir âleme çekilmek üzdü. Talebeliğinden beri devâm eden dış anlaşmazlıklarına, bu ke re sevilmemek ve beğenilmemek endişesi de karışıyordu. Tanıyanların ve dostlarının ifâdesine, resimlerinden edindiğimiz intibâlara göre, şâirimiz fizikî varlığı ve çehresi itibarıyla çok çirkin bir insan değildi. Ama çocukluğundan sürüp gelen kimsesizlik, öksüzlük ve Türkçe öğrenirken karşısında kaldığı istihzâlar ve çâresizliklerin örerek içine aldığı rûhî kompleksler, Hâşim'de misilsiz bir aşağılık duygusu yaratmıştı. Başını şekilsiz, gözlerini kanlı ve hele yüzündeki şark çıbanı lekelerini birer korkunç çukur olarak görüyordu.

Başım, şiirinde bunu açıkça görmekteyiz :

Ürkerim kendi hayalâtımdan :

Sanki kandır şakağımdan akıyor...

Bir kızıl çehrede âteş gözler,

Bana gûyâki içimden bakıyor!

Hâşim bu şiirini 1927 yılında yazdığına göre, kırkûç yaşında bulunmaktaydı. Bu devrede, ilk gençlik yıllarının şekille ilgili kayıtlarının geride kalması; daha ziyâde rûhî olgunluklarla dopdolu olması icâbederdi. Aksine, onun, bedeni eksikliklerle iştigâli, içindeki çıkmazı açıklamaktadır. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, şâir için yazdığı kitabında, bu bahisle ilgili bir hâtırasını anlatır :

“Bir gün demişti ki : —Mon cher, dün gece, bu suratımın hâli uykumu kaçırdı. Onu şöyle, hayâlimde bir tashih edeyim, dedim. Meselâ alnımı daha muntazam bir şekle soktum. Kafamı lepiska saçlarla örttüm. Yanağımdaki Halep çıbanını hazfettim. Ağzımı ufalttım, çenemi incelttim. Gene bir şeye benzemedi. Anladım ki bu kafayı kökünden kesip atmaktan başka çare yok.” (1)

(1) Y.K. Karaosmanoğlu - “Ahmet Hâşim” 1934.

Kalbi, duyguları nispetinde derin bir sevmek ve sevimlik ihtiyâcı içinde çırpınırken, o çirkinlik korkusu ile sevebileceklerinden de kaçıyor. Çünkü onların “kirli nazarları” onun kendine değil, yüzündeki şekil bozukluklarına bakacaklardı. Hiç bir kadının kendisini içten beğenip sevebileceğine inanamıyordu. Hâlbuki içinde; hiç birimizin tahayyül dahi edemeyeceği nice renkli âlemler yaşatan şâirin, sonsuz bir sevmek ihtiyâcı içinde çırpındığını, anlamak pek zor değildir. İşte onun **Evim** şiirinin son beyti :

Sevimli ev.. bugün altında aşkı bekliyorum.

O penbe Tıfl-ı melek-çehre nerdedir? diyorum...

Hayâl ettiği gibi sevimli bir evde, çocuksu, penbe renkli, melek gibi bir sevgiliyi, boşuna bekleyen şâirin, hiç bir zaman gerçek olmayan bu arzûsu, bugün bizde, ne derin bir kalp burukluğu yaratmaktadır. O bu sevgiliye hiç kavuşmamıştır. Çünkü beğenilmemek, alay edilmek “büyük korku” -suyla, sevgiliden devamlı kaçmıştır. Bakın **Parlıt**’da bu endişeler nasıl beliriyor :

**Âteş gibi bir nehr akıyordu,
Rûhumla o rûhun arasından**

.....

**Vurdukça bu nehrin ona aksi,
Kaçtım o bakıştan, o dudaktan
Baktım ona sessizce uzaktan,
Vurdukça bu aşkın ona aksi.**

Hâşim bu şiirini 1921 de yazdığına göre, 37 yaşlarındadır ve hâlâ o şiirle, renklerle akşamlarla dolu kalp, aşk yönünden bombostur.

Onu kavgacı, geçimsiz, fevrî mizaçlı bir insan olarak gösteren satırlara da sık rastlamaktayız. Arkadaş toplantılarından çok, bakkal, kasap, mahalle veyâ kır kahvelerinde aralarına girdiği, kendi hâlinde insanlarla tatlı hasbihâllere giriştiği, genel ev kadınları ile şakalaşıp, onları birbirlerine düşürmekten zevklendiği de, ona dâir hâtıralar arasındadır.

Belki semboller, renkler ve maddî endişelerden ve var-

lıklardan ötede ulvî hislerle bağdaşabilen dünyâlardan bahsedenden bir şâir için bunlar garipsenebilirse de, unutmamak lâzımdır ki, hepimizin vazgeçemeyeceğimiz, beşerî taraflarımız vardır. Hem bunların verdiği kaba ihsasların, bilmukaa-yese, bizi daha ince duygulara ittiği de ayrı bir gerçektir.

İnsafla düşünürsek, zamânın resmî himâyesini bulmamış, arkadaşlarından gereken ilgiyi görmediği ve hattâ kötülendiği sâbit fikrini üzerinden atamamış, aşktan mahrum yaşamış bir insan ne yapabilirdi?

Burada şunu da acı bir gerçek olarak ifâde etmeliyiz :

Hâşim bütün bu menfî duygular ve sevgi yokluğu içinde, kendisi için, hiç kimsenin giremeyeceği bir dünyâ yaratmaktan başka çâre bulamamış, mavi gölgeli bir **O Belde**'ye kaçmak istemiştir. Bu belde ile o kadar dolmuştur ki, yerli yabancı bir çok şâirlere, şiirlerinin en güzellerini ilhâm etmiş olan İstanbul (adı), onun tek bir mısırâna bile girememiştir. Ömrünün çocukluk ve bir kaç senelik mêmûriyet yılları dışında, hemen tamâmı İstanbul'da geçtiği halde, Hâşim gibi son derece hassas bir şâirin, "bütün Acem mülkünün bir taşına fedâ edildiği" bu şehrin güzelliklerini görmemesi düşünülebilir mi?

Bu, onun çevresinden ne derece uzaklarda yaşadığının açık ve kat'î bir delilidir.

— Devamı gelecek sayıda —

TÜRK MÜSİKÎSİ BİZANS AKSİYONU MUDUR ?

Ulvî ERGUNER

— Geçen sayıdan devam —

Yukarıdan beri izahlarımız her çeşit Türk mûsikîsinin Bizans ile ilgili olmadığını belirtmiş olur. Bu nevîler de aynı malzemenin değişik kompozisyonları olduğundan kökleri birdir. Bunlardan birini kabûl etmemek, dolayısıyla, diğerlerini de reddetmek demektir. Bu ise târihî bir gerçeği kabûl etmemek, inkâr etmek, hele millî oluşundan şüphe etmek, Türk târihini, Türk ırkını tanımamak mânâsına gelir ki affedilecek bir suç değildir.

Şimdi bu mûsikînin geri kalmışlığa têsiri ve gerici bir mânâsı olduğu görüşlerini inceliyelim: Evvelâ şunu belirtmek gerektir, hiç bir sanat çeşidi gerici bir zihniyetin ifâdesi olamaz. San'atın bizâtihi kendisi ilericiğin timsâlidir. Ayrıca Türk mûsikîsi ilerici vasfında binlerce örneği ile, ilham verecek ruh ve melodik yapı kudretindedir. Türk mistisizmi, halk mûsikîsi, klâsik mûsikî örnekleri, Türk edebiyâtı, destanları, yüzlerce oratoryo, bale, opera, senfoni v.s. kompozitörlerine ilham ve örnek verip onları doğuracak kudrette bir vâfa da sâhiptirler. Nitekim bu yolda örnekler de yapılmıştır. Târihî oluş da, eskilik de gerici vasfını taşımaz. O halde ilerici bilinen Batı'daki Rönesans devri ve daha evvelki devir san'at kıymetlerini ve çok sesli mûsikînin üstadları Bach, Beethoven, Mozart, Schubert v.s. yi, bütün mûsikî, resim, heykel, mîmârî san'at eserlerini, son çağdaki yeni anlayış ve akımlar karşısında gericilik damgası ile ortadan kaldırmamız gerekir.

San'atta gerilik diye bir şey yoktur; ancak zamanların getirdiği akımlar ve ekoller vardır. Böylece Türk mûsikîsi de gerici bir itham kabûl etmez.

Millî Türk mûsikîsinin, teknikde geri kalmışlığın sebepleri arasında gösterilme çabalarına gelince, san'atla, teknik bu görüşle değerlendirilemez.

Geçmişte, üstün bir medeniyeti ve kültürü yanında, zamanın ölçülerine göre, ileri bir teknik seviyede olan Türk toplumu, içten, dıştan, kasıtlı müdâhaleler, harbler, kuvvet kayıpları sonunda imparatorluğunu kaybetmiş ve onun yerine Türkiye Cumhûriyeti'ni kurmuştur.

Bu arada, Batı tekniğinin memleketimizde kökleşmesi gecikmiştir, fakat bunda Türk millî mûsikîsinin ne rolü olabilir? O, ileri bir teknik seviyeye de intibâk edecek kudrettedir. Bu bakımdan tetkîk edersek, Türk toplumunun, kudretli mûsikîsi yanında, çok basit bir tek sesli mûsikîsi olan ve hâlâ bunu yaşatan Japon tekniğine, Çin hamlesine ve Türkiye Cumhûriyeti'ndeki kalkınmaya ne sıfat vermek lâzımdır? Şu halde teknik hamlelerle mûsikînin ilgisi yoktur. Türk mûsikîsi bu hâle bir sebep değildir.

Tek seslilik ve çok seslilik konusuna gelince, bu da münâkaşa edilebilecek bir hâdisedir.

Orta Çağ ve Yeni Çağ başlarında yeryüzünde bütün mûsikî, umûmiyetle tek sesli bir durumda idi. Bu tarz mûsikînin de en kudretlisi Türklerde idi, zamanla Avrupa'da gelişen çok sesli mûsikî Avrupa kültürünün têsîrine giren ülkelerde de kullanılmağa başlanılmıştır. Ancak bu, kendi millî mûsikîsini yaşatabilen milletlerde (yani tavanda) san'at çevrelerinde kalmıştır.

Türk millî mûsikîsi halk içinden san'at çevrelerine doğru, tabandan tavana normal bir seyir tâkip etmiştir.

Çok sesli mûsikî ise, Avrupalılaşma modasında, yanlış olarak, Avrupa'da gelişen teknik yerine san'at ve örf taklidi olarak, askerî bandolar yanında saray ve üst yapıda ikinci Mahmud devrinde, tavandan girmiş ve aynen Avrupa rû-

hu ve yapısı ile icrâ edilegelmiştir. Mektepleri kurulmuş, maârif sistemi ile yurt çapına yayılması düşünülmüştür. San'ata kaabiliyetli olan Türk ırkı bu tarzdaki mûsikîde de kaabiliyetler yetiştirmiştir.

Tek seslilik ve çok seslilik mûsikînin bir takdim şekli olduğuna göre, Türk millî mûsikîsinin de kendine hâs kurulacak sistemlerle çok sesli olması için de çabalar sarfedilmiş, bu yolda Hüseyin Sâdeddin Arel ve Kemâl İlerici kendi mütâlâalarına göre, ayrı sistemler ileri sürmüşlerdir. Böylece gerek Batı icrâcıları ve gerekse Türk nazariyatçıları arasında yeni bir görüş de meydana gelmiştir. Batı'yı aynen icrâ yanında, Türk mevzûları ve Türk mûsikîsinin ana yapısına uygun olarak çok seslilikte Bir Türk Ekolü'nün meydana getirilmesi çabaları yapılmış ise de, 150 yıla yakın bir zamandan beri yerli birkaç örnek ancak, Batı'yı aynen icrâ eden üst san'at çevresinde kalmış, halk örfüne girememiştir.

Türk toplumu, örfünde evvelce dans yok iken, son 50 yılda zamanla dans da günün örfü içine girmiş olduğundan, bu tarz mûsikîde yabancı icrâyı da kabul etmiştir; son yıllarda bu yolda da millî melodilerin kullanılma gayretleri görülmektedir.

Bunun dışında, Avrupa tarzı çok sesliliğin, cemiyetce kabûl edilmesi ve onların istedikleri gibi millî mûsikînin yerini tutabilmesi için, o tarzın halk içinde yaşayan mistik mûsikî ve örf ve oyunlara adapte olabilmesi ve onu doyurabilmesi lâzımdır. Böyle bir ruhla hareket edilmediği, üstelik Türk mistisizminin ve örfünün üstün vasıfları buna imkân vermediği için bu hareket tutmamıştır. Klâsik san'at mûsikîsi ise kuruluşu bakımından böyle bir takdîmi kabûl etmez.

Bu hâle göre, çok sesli müziğin himâyesi, yayma çalışmaları ve icrânın devâmı, Türk melodilerinin Batı hesapları ile çeşitli nevîlerde çok seslendirilmiş yayınları gibi, bütün hasmâne ve zıd muâmelelere rağmen, Türklerin bugüne kadar getirdikleri — mistik, halk ve klâsik san'at mûsikîleri — esâsen kendi yapılarındaki var olan üstün ifâde kudretleri ile yaşamakta ve devâm etmektedir. Hattâ Batı tipinin çaba-

larına karşılık, yurt dışına taşmakta ve Batı ülkelerinde icrâlarının adet ve sâhaları da gelişmekte ve yer yüzüne yayılmaktadır.

İlerideki yıllarda bu mûsikînin hasımlarının arzûlarına uygun olarak, terkedilmiş farzetsek bile, bugünkü hâliyle san'at târîhine mâl olur. Bu da mes'elenin esas münâzara mevzûu olan ve yukarda izâh ettiğimiz gibi Bizans Aksiyonu değil, Türkler'in meydana getirdiği millî bir mûsikî olur.

Türk mûsikîsinin millî olmadığı iddiâlarına gelince: Her milletin târîhinde, canlılar gibi, uzun veya kısa, muhtelif hükümler devirleri olmuş, ya yıkılmışlar veyâ idâre eden âileler değişmiş, yıkılmalarından sonra aynı ırkın yeni devletleri meydana gelmiştir. Dış emeller ve iç sarsıntılar sırasında parçalanmağa yüz tutan Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında dış têsirlerin kasıtlı tutumları da rol oynayarak çeşitli fikirler ortaya atılmış ve bir zorlama keşmekeşi hüküm sürmeye başlamıştır.

Bu arada birçok yazarlar konuları iyi tetkik etmeden, pek çoğu hiç bir bilgi ve selâhiyetleri olmadan, millî değerlere bir Osmanlılık izâfe ederek bunların gayr-ı millî olduğunu beyâna yeltenmişlerdir.

Türk âdetlerinde hükümdar adı veyâ soyu o devlete isim olmuştur. Böylece Anadolu'da son bin yılda kurulan Selçuk, Osmanlı ve Türkiye Cumhûriyeti Devletlerinde halk aynı Türk halkıdır. Sâde devletlerin ismi değişmiştir. Sâdece, her üç devletde de san'at, halk örfü, mûsikî, aynı halkın Ortaasya'dan getirip yeni Türk vatanında geliştirdiği ve yücelttiği, her bakımdan millî değerlerdir. Bunları devleti idâre eden soyların hükümdarları zorla kabul ettirmiş değildir, aksine hükümdar soyları da halkın örfü içindedirler.

Bu yanlış iddiâların asılsızlığı, zararları, bugün bâzı konularda anlaşılmağa başlamıştır.

Türk mûsikîsinin millî olmadığını Bizans aksiyonu olduğunu ilk iddiâ edenlerden *Ziya Gökalp*'in durumu da aynı-

dır. Bu mevzûda hiçbir bilgi ve selâhiyeti olmadığı gibi, söyledikleri hiç tetkik etmeden ileri sürülmüş gelişigüzel fikirlerdir.

Esâsen Ziya Gökalp devamlı olarak fikir değiştirmiş, hattâ bu hâl onu intihar teşebbüsüne kadar götürmüştür.

Önceleri, gençlik yıllarında, Doğu'da yaşayanların ayrı bir ırk olduğunu düşünmüş, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrı bir devlet çabalarına girişmiştir. Diyarbakır'dan İstanbul'a geldikten sonra, evvelâ Türk milliyetçisi, sonra Tûrancı, sonraları toplumcu-düzenci fikirlerin müdâfii olmuştur.

Tûrancılık devirlerinde.

*Vatan ne Türkiye'dir Türklerê ne Türkistan
Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Tûran*

diyen Gökalp, sanki Anadolu'ya gelenler Tûran'dan gelmemiş, san'atlarını, mîmârilerini, örflerini, mûsikîlerini Tûran'dan taşımamış gibi, bunları Osman Oğulları'nca meydana getirilmiş sanmış, Anadolu'da yaşayan Türklerde mevcûd bütün san'atlara, yanlış olarak, Bizans damgası vurmuştur.

Gökalp âdeta Anadolu'yu da bir Türk Yurdu değil, bir Bizans ve Diyâr-ı Rûm gibi düşünmüştür.

Halbuki mûsikî hakkında ve san'atlar hakkında bu iddiâları yapacak bir tetkik yeterliliğine sâhip ve selâhiyetli de değildir.

Bu mevzûdaki yetersizliği ona, Türk millî mûsikîsini atarak yerine Avrupa'ninkini almayı müdâfaa ettirmiştir.

Halbuki bir müddet sonra *Toplumcu-düzenci* düşüncelere yöneldiğinde, *Emile Durchein'* in sosyoloji ve cemiyet görüşünü benimseyip bu fikirler ile topluma istikaamet vermeyi düşünmüştür. Artık Tûrancı da değildir.

"*Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muâsırlaşmak*" bahsinde de, Türklerin kendi örfü içinde muâsırlaşmasını müdâ-

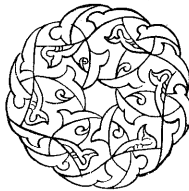
faa etmiş olup, *Türkçülüğün Esasları* adlı eserinde önce harsa sâhip çıkmayı, sonra o hars üzerinde medenileşmeyi uygun bulmuş, böylece evvelce yaptığı bütün yanlış iddiâlar ile tezâda düşmüştür.

Böylece iddiâları, bizzat kendisi tarafından ilerdeki beyânları ile tashih edilmiş, ortadan kalkmıştır.

Ancak Gökalp'in hatâsını tashih çabalarına rağmen aynı tezi benimseyenler gayretkeşliklerine devâm edegelmektedirler.

Görüldüğü gibi Türk mûsikîsi tam millîdir. Çok sesliliğe binlerce ilhâm verecek kaabiliyettedir. Bugün için de yaşama gücündedir.

Bu hâle göre bu mûsikîyi inkâr değil, hiç olmazsa Batılılar seviyesinde tetkik etmek gereklidir. Bugün birkaç örnek hâlinde olsa da, ilerde kompozitörlere güçlü eserler bestelemek imkânını verir ve toplum terketmedikçe her seviyede yaşar. Çünkü milletin malıdır. Bu da ne çok sesliliğe ve ne de teknik hamlelere zarar verici bir haldir. Aksine toplumu mânen güçlendiren, yenileyen bir hareket tarzıdır. Çekişmeler, kötüleme çırpınmaları mânâsız ve yersizdir.

KUBBEALTI AKADEMİK SEMİNERLERİ

KASIM-ARALIK 1974 PROGRAMI

“1971 den beri Kubbealtı Cemiyetince devâm ettirilmekte olan akademik seminerlere bu sene 22 Kasım 1974 târihinde başlanacaktır. Konuşmalar, Salı ve Cuma günleri saat 18.00 de Cemiyet merkezinde umûma açık olarak yapılacaktır.”

22 Kasım	1974 Cuma	: Dr. Agâh Oktay Güner
İş ve Ticaret Ahlâkı
26 Kasım	1974 Salı	: Prof. Dr. Ömer Fâruk Akün
Yahyâ Kemâl
29 Kasım	1974 Cuma	: Ecz. Uğur Derman
Türk Ebrûculuk Târîhi
3 Aralık	1974 Salı	: Prof. Tahsin Banguoğlu
Bizim Kültürümüz
6 Aralık	1974 Cuma	: Doç. Dr. Mehmed Eröz
Türkiye’de Alevilik Mes’elesine Sosyolojik Açıdan Bir Bakış
10 Aralık	1974 Salı	: Prof. Dr. Ömer Fâruk Akün
Yahyâ Kemâl
13 Aralık	1974 Cuma	: Ecz. Uğur Derman
Bilinmeyen Bir Sanatkârimız : Hezârfen Ethem Efendi
17 Aralık	1974 Salı	: Prof. Tahsin Banguoğlu
Bizim Kültürümüz
20 Aralık	1974 Cuma	: Doç. Dr. Mehmed Eröz
Türkiye’de Alevilik Mes’elesine Sosyolojik Açıdan Bir Bakış

OCAK 1975 PROGRAMI

- 3 Ocak 1975 Cuma : Prof. Dr. Fâruk Aktün
Yahyâ Kemâl
- 7 Ocak 1974 Salı : Doç. Dr. Mehmed Eröz.
Türkiye'de Alevilik Mes'elesine Sosyolojik
Açıdan Bir Bakış
- 10 Ocak 1975 Cuma : Prof. Dr. Osman Tûran
Türk Târîhi'nin Mes'eleleri Üzerine
- 14 Ocak 1975 Salı : Doç. Dr. Tûran Yazgan
Türk Sosyal Güvenlik Sistemi
- 17 Ocak 1975 Cuma : Prof. Dr. Muharrem Ergin
Türk Şiiri'nin Gelişmesi
- 21 Ocak 1975 Salı : Dr. Kemâl Erarslan
Dillerin Zenginliği ve Fakirliği
- 24 Ocak 1975 Cuma : Prof. Dr. Osman Tûran
Türk Târîhi'nin Mes'eleleri Üzerine
- 28 Ocak 1975 Salı : Doç. Dr. Tûran Yazgan
Türk Sosyal Güvenlik Sistemi
- 31 Ocak 1975 Cuma : Prof. Dr. Muharrem Ergin
Türk Şiiri'nin Gelişmesi

KUBBEALTI CEMİYETİ'nin

3 seneden beri devâm etmekte olan

Kemâl Batanay	(Usul-Üslûb-Tanbur)
Câhid Gözkan	(Ud)
Yusuf Ömürlü	(Solfej-Nazariyat)
Ekrem Erdoğan	(Kemençe)
Nermin Pekin	(Edebiyat)

idâresindeki Klâsik Türk Mûsikîsi çalışmaları için talebe kaydına
başlanmıştır.

Mürâcaat Târîhi : Ekim 1974 sonu

Adres: Çarşıkapı, Kara Mustafa Paşa Medresesi, No. 81

Tel : 22 95 17

**KUBBEALTI AKADEMİ MECMUASI'nda 1972-1973-1974 Senelerinde Neşredilen
Yazıların İNDEKSİ**

- Aşık Veysel** — Veysel'in Toprak Sevgisi, Y. 2, S. 2, Sy. 18.
- M. Münir Atalar** — Kitaplar: Millî Üniversite ve Reform, Y. 2, S. 4, Sy. 71 — Yeni Osmanlılar Târihi — Tefik Fikret ve Din, Y. 3, S. 1, Sy. 70-71 — Kurtuluş Savaşının Kahraman Çocukları, Y. 3, S. 2, Sy. 73 — Şerhli Mesnevî-i Şerif, Y. 3 S. 3, Sy. 72.
- Ekrem H. Ayverdi** — İstanbul Türkçesi Üzerine Bir Dil Anketi, Y. 1, S. 1, Sy. 45 — Hazîneler Üstünde, Y. 1, S. 2, Sy. 34, Boğaziçi'nde Bir Temel Taşı, Y. 1, S. 4, Sy. 26, Fetih Konuşması, Y. 2, S. 3, Sy. 35 — Târihimizde Anadolu ve Rumeli Devirleri, Y. 3, S. 2, Sy. 28 — Târihimizde Anadolu ve Rumeli Devirleri, Y. 3, S. 3, Sy. 22.
- İlhan Ayverdi** — Muhtaç Olduğumuz Mütefekkir, Y. 3, S. 4, Sy. 5.
- Sâmiha Ayverdi** — Bir Beyannâmenin Düşündürdükleri, Y. 1, S. 1, Sy. 25 — İnsan, Y. 1, S. 2, Sy. 9 — Radoviçli Rüveyde Hanım, Y. 1, S. 3, Sy. 9 — Çıksalın, Y. 1, S. 4, Sy. 9 — Lütûflu Valde, Y. 2, S. 1, Sy. 9 — Zehir Dede, Y. 2, S. 2, Sy. 10 — Bergamalı Cevdet Efendi, Y. 2, S. 3, Sy. 9 — Mihver İnsan İhtiyacı, Y. 2, S. 4, Sy. 9 — Kütle Terbiyecisi Mevlânâ Celâleddin Rûmî, Y. 3, S. 1, Sy. 9 — Bir Vak'a, Y. 3, S. 2, Sy. 9 — Deriş Yûnus, Y. 3, S. 3, Sy. 8 — Bir Atabek'in Ölümü, Y. 3, S. 4, Sy. 7.
- Nihad S. Banarlı** — Beyannâme, Y. 1, S. 1, Sy. 9 — Millî Romantizmin İdrâkı Y. 1, S. 2, Sy. 17 — Yeni Türk Tekevvününde Malazgird Başlangıcı, Y. 1, S. 3, Sy. 33 — Edebiyatımızda Vatan Sevgisi ve Fikret'in Vatancılığı I, Y. 1, S. 4, Sy. 53 — Edebiyatımızda Vatan Sevgisi ve Fikret'in Vatancılığı II, Y. 2, S. 1, Sy. 23 — Halk Şâirlerinin Destanlarıyla Türk-Rus Savaşları, Y. 2, S. 2, Sy. 33 — Üç Şiir-Üç Vatan, Y. 2, S. 3, Sy. 39 — Anadolu Vicdânında Moğollar, Y. 2, S. 4, Sy. 31 — Mevlânâ ve Mevlevî Medeniyeti, Y. 3, S. 1, Sy. 20 — Fâruk Nâfiz İçin, Y. 3, S. 1, Sy. 60 — Fâruk Nâfiz Türkçesi ve Kültür Müsteşarlığı, Y. 3, S. 1, Sy. 65 — Millî Tekevvünümüzde Yûnus Emre'nin Yeri, Y. 3, S. 3, Sy. 37 — İstiklâl Marşı'nın Mânâsı, Y. 3, S. 4, Sy. 17 — Kitaplar (Şiir), Y. 3, S. 4, Sy. 38.
- Nihad S. Banarlı (**)** — Kubbealtı'na Dâir, Y. 1, S. 2, Sy. 5 — Mecmûalar, Y. 1, S. 2, Sy. 74 — İmlâ Meselemiz, Y. 1, S. 3, Sy. 4 — Kültür ve Yangın, Y. 1, S. 4, Sy. 5 — Karakter Terbiyesi, Y. 2, S. 1, Sy. 5 — Kitaplar Arasında, Y. 2, S. 1, Sy. 63 — Abonelerimize, Y. 2, S. 1, Sy. 71 — Atatürk'e Sâdik Kalan Tek Adam, Y. 2, S. 2, Sy. 5 — Ciddî Bir Mecmûa, Y. 2, S. 2, Sy. 69 — İstanbul'un Adı ve İmlâsı, Y. 2, S. 3, Sy. 5 — Bir Kaybın Yıldönümü, Y. 2, S. 4, Sy. 5 — Bir Ateş Hikâyesi, Y. 3, S. 1, Sy. 5 — Büyük Rü'yalar ve Boğaz Köprüsü, Y. 3, S. 2, Sy. 5 — 29 Mayıs, Y. 3, S. 3, Sy. 5.
- Nihad S. Banarlı (İmzasız)** — Başlarken, Y. 1, S. 1, Sy. 5 — Prof. Tahsin Banguoğlu ile Bir Konuşma, Y. 1, S. 1, Sy. 29 — Ellinci Yıl, Y. 2, S. 4, Sy. 4.

- Tahsin Banguoğlu** — Uydurma Kelimeler Sözlüğü, Y. 2, S. 2, Sy. 21 — Uydurmacılık Üstüne, Y. 2, S. 4, Sy. 22 — On Yabancı Dilden Öztürkçe Kelimeler, Y. 3, S. 2, Sy. 15.
- Yahyâ K. Beyatlı** — Bugünkü Türkçe, Y. 1, S. 1, Sy. 23 — Siyâsî Fikirlerimizin Târihi, Y. 1, S. 2, Sy. 14 — Rusya Ovasında Yürüyen Tanklar, Y. 1, S. 3, Sy. 17 — Eli Silâhlı Gençler, Y. 1, S. 4, Sy. 13 — Japonya'yı İstilâ Eden Türkler!, Y. 2, S. 1, Sy. 15 — Cevdet Paşa, Y. 2, S. 2, Sy. 19 — Mutî Ekseriyet, Y. 2, S. 3, Sy. 18 — Millî Ahrâr Fırkası, Y. 2, S. 4, Sy. 13 — Diyâr-ı Rûm Ne Demektir? Y. 3, S. 1, Sy. 16 — Târih Sevgisi, Y. 3, S. 2, Sy. 14 — Nihad Sâmi Banarlı'ya Mektuplar, Y. 3, S. 4, Sy. 14 — Atik-Valde, Y. 3, S. 4, Sy. 26.
- Kaya Bilgegil** — Kaybolan İstanbul Türkçesi, Y. 1, S. 1, Sy. 60 — Kaybolan İstanbul Türkçesi, Y. 1, S. 2, Sy. 51 — Millet ve Rü'yâ, Y. 2, S. 4, Sy. 46 — Fâruk Nâfiz'in Ardından, Y. 3, S. 1, Sy. 53.
- İhsan Bingüler** — Minâre, Mîmârî ve Mânâ, Y. 3, S. 2, Sy. 66.
- Fâruk N. Çamlıbel** — İsimsiz Kıt'alar, Y. 1, S. 1, Sy. 31 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 1, S. 2, Sy. 33 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 1, S. 3, Sy. 19 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 1, S. 4, Sy. 25 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 2, S. 1, Sy. 19 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 2, S. 2, Sy. 20 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 2, S. 3, Sy. 23 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 2, S. 4, Sy. 21 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 3, S. 1, Sy. 37 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 3, S. 2, Sy. 21 — İsimsiz Kıt'alar, Y. 3 S. 3, Sy. 17 — Nihad Sâmi'ye Gazel, Y. 3, S. 4, Sy. 27.
- Uğur Derman** — Hat Sanatımızda Resim-Yazılar, Y. 1, S. 3, Sy. 65.
- Kemâl Erarslan** — Hocam Nihad Sâmi Banarlı, Y. 3, S. 4, Sy. 30.
- Bekir S. Erdoğan** — Yunuslayın, Y. 1, S. 1, Sy. 44 — Barış Bayramı, Y. 1, S. 3, Sy. 32 — Çölde Bir Duman, Y. 2, S. 4, Sy. 30.
- Hâlis Erginer** — Fâruk Nâfiz'e Kıt'alar, Y. 3, S. 1, Sy. 59 — Fâruk Nâfiz'e Kıt'alar, Y. 3, S. 2, Sy. 61 — Emirgân Rubâileri, Y. 3, S. 3, Sy. 36 — Ve-fâtına Târih, Y. 3, S. 4, Sy. 4.
- Ulvi Erguner** — Türk Müsîkîsi Bizans Aksiyonu mudur? Y. 3, S. 2, Sy. 56 — Türk Müsîkîsi Bizans Aksiyonu mudur? Y. 3, S. 3, Sy. 63, — Türk Müsîkîsi Bizans Aksiyonu mudur?, Y. 3, S. 4, Sy. 65.
- İlhâmi Ertem** — Sayın Nihad Sâmi Banarlı'nın Ardından, Y. 3, S. 4, Sy. 28.
- Abdülkâdir İnan** — Dil ve Atatürk, Y. 2, S. 2, Sy. 30.
- Necmeddin Hacıeminoğlu** — Hocam Nihad Sâmi Bey, Y. 3, S. 4, Sy. 29.
- Bahâ Kahyâoğlu** — İstanbul Türkçesi Üzerine Bir Dil Anketi, Y. 1, S. 2, Sy. 69.
- Âmiran Kurtkan** — Millî Kültür ve Eğitim, Y. 2, S. 3, Sy. 53.
- Orhan Seyfi Orhon** — Peri Kızıyla Çoban Hikâyesini Niçin ve Nasıl Yazdım?, Y. 1, S. 1, Sy. 37 — Şâir Bir Sanatkârdır, Y. 1, S. 2, Sy. 46 — Kafiye Sanatı, Y. 1, S. 3, Sy. 52 — **Son Yazıları** : İhtiyarlık, Y. 1, S. 4, Sy. 17 — Annemle Hasbîhâl, Y. 1, S. 4, Sy. 21 — En Son Yazısı, Y. 1, S. 4, Sy. 22.

Orhan S. Orhon'dan Hâtıralar: Saz Şâiri, Y. 2, S. 1, Sy. 20 — Orhan S.'den Seçmeler: Bugünkü Türkçe, Y. 2, S. 4, Sy. 16 — Şi'rde Sahtekârlık, Y. 2, S. 4, Sy. 18.

Nermin Pekin — Ahmed Midhat Efendi'nin Türkçeciliği Y. 1, S. 2, Sy. 62 — Ömer Seyfeddin ve Türkçe'nin Sâdeleşmesi, Y. 1, S. 4, Sy. 54 — XVI. Asırda Bir Âdâb-ı Muâşeret Kitabı, Y. 2, S. 2, Sy. 60 — Kaamus-ı Türki mukaddimesi ve Şemseddin Sâmî, Y. 2, S. 4, Sy. 50 — Gülzâr-ı Hakikat, Y. 3, S. 1, Sy. 31 — Evsâf-ı İstanbul, Y. 3, S. 3, Sy. 57 — Aziz Hocamız Nihad Sâmî Banarlı, Y. 3, S. 4, Sy. 39.

Ş. T. — Türkiye Dışında Türk Sanatı, Y. 1, S. 2, Sy. 57 — İmparatorluk Haritaları, Y. 1, S. 3, Sy. 47.

Fevziye A. Tansel — Şâhin'in Bir Türküsü, Y. 1, S. 1, Sy. 32 — Yeni Bir İlim: Halkiyât: Folklore, Y. 1, S. 3, Sy. 20 — Hüseyin Rahmi'nin Halkçılığı, Y. 1, S. 4, Sy. 36 — Dibliyografya Ta'bîrinin Edebiyatımızda İlk önce Kullanılışı, Y. 2, S. 1, Sy. 37 — Celâl Sâhir Erozan'ın Bilinmeyen Takma Adı: Hakkı Nâşir, Y. 2, S. 2, Sy. 51 — Fuad Köprülü ve Türk Milliyetperverliği, Y. 2, S. 3, Sy. 29 — Türkçenin Sırları, Y. 2, S. 4, Sy. 57 — Fâruk Nâfiz Çamlıbel, Y. 3, S. 1, Sy. 38 — Celâl Sâhir Erozan'ın ve Şâirlerimizden Sekizinin Kullandıkları İğreti-Adları İsbatlayan Notlar, Y. 3, S. 2, Sy. 41 — Fuad Köprülü'nün Önsöz'üyle Basılan Eserler ve İmzasız Bir Önsöz'ü, Y. 3, S. 3, Sy. 47.

Cevat Taray — Nihad Sâmî Banarlı, Y. 3, S. 4, Sy. 31.

Fethi Tevetoğlu — Hatîp Ömer Naci, Tevfik Fikret ve Atatürk, Y. 2, S. 1, Sy. 43.

Fâruk K. Timurtaş — Türkçe'nin İncelenmesi, Grameri ve Lûgati, Y. 1, S. 1, Sy. 53 — Türkçe'nin Bünyesi ve Kelime Yapma Yolları, Y. 1, S. 2, Sy. 40 — Türkçe'de Türetme ve Ekler, Y. 1, S. 3, Sy. 57 — Osmanlı Türkçesi ve Osmanlıca, Y. 1, S. 4, Sy. 47 — Diller ve Türkçemiz, Y. 2, S. 1, Sy. 48 — Uydurma Kelimeler Sözlüğü, Y. 2, S. 2, Sy. 24 — Uydurma Kelimeler Sözlüğü, Y. 2, S. 3, Sy. 24 — Uydurma Kelimeler Sözlüğü, Y. 2, S. 4, Sy. 26 — Uydurma Kelimeler Sözlüğü, Y. 3, S. 2, Sy. 23 — Uydurma Kelimeler Sözlüğü, Y. 3, S. 3, Sy. 19 — Uydurma Kelimeler Sözlüğü, Y. 3, S. 4, Sy. 56.

Ali Tunç — En Büyük Gaflet ve İlkokul Programında Türkçenin Yeri, Y. 2, S. 3, Sy. 61.

Rıza Ümit — Mevlânâ, Y. 3, S. 1, Sy. 29 — Fâruk Nâfiz İçin, Y. 3, S. 3, Sy. 18.

Aysel Yüksel — Aziz Hocam, Y. 3, S. 4, Sy. 32.

Muhsin Ziyâ — Fâruk Nâfiz İçin, Y. 3, S. 2, Sy. 62 — Hâşim'in Şiirlerinde Mehtap, Y. 3, S. 4, Sy. 59.

İmzasız Yazılar — Bir Kitabın Yankıları, Y. 1, S. 4, Sy. 65 — Kubbealtı Akademik Seminerleri I, Y. 2, S. 1, Sy. 18 — Kubbealtı Mûsıkî Mektebi Y. 2, S. 1, Sy. 22 — Kubbealtı Akademik Seminerleri II, Y. 2, S. 1, Sy. 60 — Kubbealtı Akademik Seminerleri, Y. 2, S. 2, Sy. 59 — Türkçenin Sırları İçin, Y. 2, S. 3, Sy. 65 — Kubbealtı Akademik Seminerleri Nisan Ayı

Programı, Y. 3, S. 2, Sy. 22 — Muhtaç Olduğumuz Mütefekkir, Y. 3, S. 4, Sy. 5 — Kubbealtı Akademik Seminerleri, Y. 3, S. 4, Sy. 71 — Fihrist, Y. 3, S. 4, Sy. 73.

Yeni Kalemler : Celâleddin Akad — Seheryeli, Y. 3, S. 2, Sy. 71.

Tâhir Arıksoy — Karanfil, Y. 3, S. 2, Sy. 71.

Beşir Ayvazoğlu — Tarz u Lisan-ı Kadîm Üzre Gazel, Y. 2, S. 3, Sy. 71.

Mehmed Bayraktar — Şiir, Y. 1, S. 4, Sy. 72 — Şiir, Y. 2, S. 4, Sy. 73.

Bâki Bilgin — Göksu'da Akşam, Y. 3, S. 3, Sy. 70.

M. Uğur Çetiner — Ayak Sesleri, Y. 2, S. 3, Sy. 71.

Hamide Halil — Yalnızlık, Y. 2, S. 2, Sy. 72 — Türk'ün San'atı, Y. 2, S. 2, Sy. 72.

Âşık Hüdâî — Anlatamaz, Y. 2, S. 2, Sy. 71.

S. Sâmi Kayral — Mehmetçik, Y. 3, S. 3, Sy. 71.

Erol Maraşlı — Fâruk Nâfiz'e Dâir (Bir mektupdan parçalar), Y. 3, S. 1, Sy. 74.

Sabri Galip Nakipler — Bir Câmî İçin, Y. 1, S. 4, Sy. 71 — Kıt'a, Y. 1, S. 4, Sy. 71 — Güzelleme, Y. 2, S. 1, Sy. 61.

Abdülkadir Ozulu — Darmadağın, Y. 2, S. 1, Sy. 62.

Attilâ Özçelik — Şiir, Y. 1, S. 4, Sy. 72 — Akşamlar, Y. 2, S. 3, Sy. 72 — Şiir, Y. 2, S. 4, Sy. 73.

Hâlit Özgülen — Çamlıbel'in Ardından, Y. 3, S. 1, Sy. 73.

Asuman Sargut — Kıt'alar, Y. 1, S. 2, Sy. 72 — Türkiyem, Y. 1, S. 4, Sy. 71 — Ezeli Şikâyet, Y. 2, S. 1, Sy. 62.

Kemal Tabak — Malazgird'de, Y. 1, S. 3, Sy. 73 — Yeter Bana, Y. 2, S. 2, Sy. 72.

Halim Kâmil Teoman — Dinledik, Y. 2, S. 3, Sy. 70.

Mahmud Turgut — Orhan Seyfi Orhon, Y. 2, S. 1, Sy. 61.

Ahmed Yılmaz — Hasret Mektubu, Y. 1, S. 2, Sy. 73.

Hârûn Yüksel — Uyanmak, Y. 1, S. 3, Sy. 74.

İktibaslar : Altan Deliorman — Kültürümüzün Üç Burcu, Y. 3, S. 4, Sy. 36.

Bilgay Esemeli — Kaybettiğimiz, Büyük Edebiyat Târihçisi Nihad Sâmi Banarlı, Y. 3, S. 4, Sy. 37.

Tekin Erer — Nihad Sâmi Banarlı, Y. 3, S. 4, Sy. 37.

Ergun Göze — Yanamadıklarımız, Y. 3, S. 4, Sy. 36.

Ahmet Kabaklı — Banarlı'nın Sırları, Y. 3, S. 4, Sy. 34.

MEVLÂNÂ'nın 700.Ölüm
Yıldönümüne

Hürriyet Yayınları

Büyük

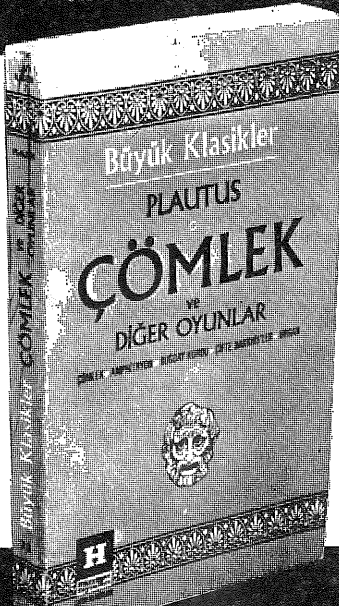
Bir Klasikle Katılıyor:

ÂRİFLERİN MENKİBELERİ II

Mevlânâ'yı ve çevresini en ince ayrıntı-
larına kadar, en sağlam bilgilerle dile
getiren kaynak eserin II. ve son cildi
de yayımlandı.

416 sayfa,15 lira

İki cilt bir arada,992 sayfa, takımı 30 lira

Büyük Klasikler Dizisi Latin Klasiklerinin
ikinci kitabını sunar:

PLAUTUS

ÇÖMLEK

ve

DİĞER OYUNLAR

Çeviren: NURULLAH ATAÇ

I. Ö. III. yüzyılda yaşamış Latin tiyatro yazarı Plautus'un
Batı edebiyatını kökten etkilemiş ünlü eserlerinin birinci cildir.

Roma edebiyatının kurucuları arasında yer
alan Plautus, tiplerin işlenmesi, canlandırılması
ve gülünç durumların yaratılması bakımından
dünya tiyatro sanatının en büyük ustalarından biridir.

Eserin, Nurullah Ataç'ın örnek
sunulması da ayrıca dikkati çekecek bir özelliktir.

Büyük Klasikler, Latin Klasikleri 2, karton kapak içinde,
368 sayfa, 15 lira.

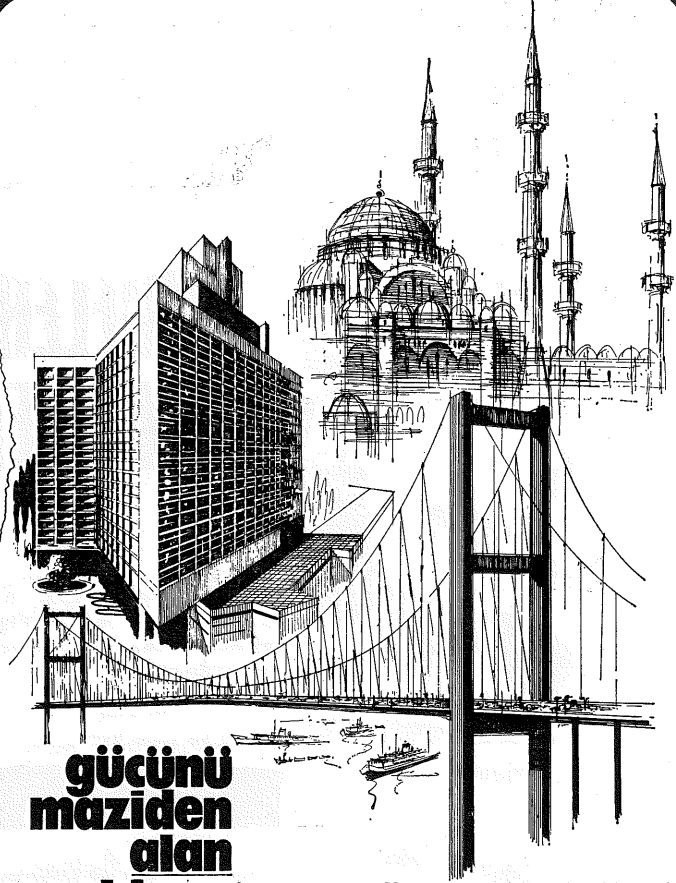

Hürriyet Yayınları

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

GENEL DAĞITIM : HUR DAĞITIM

İSTANBUL 27 38 54 - 27 87 38 - 26 37 79 ANKARA 11 82 09 - ADANA 67 67

**gücünü
maziden
alan
istikbale güvenle bakan**

**TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI**

UMÛMÎ MAĞAZALAR T. A. Ş.

GÜMRÜKLEME — YÜKLEME — BOŞALTMA

DEPOLAMA — NAKLİYE

ALİŞ VE SATIŞA TAVASSUT — İTHÂLÂT, İHRÂCAT

RESEPİSE — VARANT

HİZMETLERİNDE

Mürâcaat Edeceğiniz — Güvenerek İş Verebileceğiniz

DEV BİR KURULUŞ

HER ZAMAN ve HER YERDE

EMRİNİZDE ve HİZMETİNİZDEDİR

Merkezi: ANKARA

Şubeleri: İstanbul

Tel: 27 40 29

Tel. : 11 11 29

27 28 27

24 33 60

İzmir

24 517

Telgraf: UMAT

Mersin

10 81

Münih Şubesi: UMATLAR

Samsun

10 77

İskenderun

10 97

Münih

59 26 11